

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra občanské výchovy a filosofie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Postavení muslimských žen v české společnosti
The Position of Muslim Women in Czech Society

Lucie Axmannová

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Samek, M.A., Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice (B7507)

Studijní obor: Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání (OB2SV17)

2021/2022

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Postavení muslimských žen v české společnosti potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha, 15. 11. 2021

Ráda bych tímto poděkovala Mgr. Tomáš Samek, M.A., Ph.D. za jeho cenné rady a připomínky, které mi poskytl při zpracování této bakalářské práce. Mé další poděkování patří členům Islámské nadace za možnost nahlédnout do života muslimské komunity. V neposlední řadě také děkuji všem zpovídaným respondentkám za jejich projevenou důvěru, ochotu a vstřícnost při vedení rozhovoru.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá postavením muslimských žen v České republice a jejich integrací do českého prostředí. První úsek práce se zabývá islámem, základními pilíři této víry a jeho vymezením vůči ostatním náboženstvím. Podrobněji popisuje zejména postavení muslimských žen podle islámských předpisů a zákonů s důrazem na islámské rodinné právo tak, jak se s nimi setkáváme zejména na teritoriu současné Evropy. Porovnává kulturní, náboženské a sociální rozdíly. Další část práce se věnuje analýze muslimské komunity v České republice, její početnosti a centřům, například Islámské nadaci v Praze. Výzkumná sonda bude provedena v české muslimské komunitě pomocí kvalitativních metod se zaměřením především na komparaci postavení muslimských žen u nás a v jiných zemích a soustředí se rovněž na otázku integrace těchto žen do českého prostředí.

KLÍČOVÁ SLOVA

islám, náboženství, postavení žen, integrace, Česká republika

ABSTRACT

My bachelor's paper focuses on the status of Muslim women in the Czech Republic as well as on their integration in the Czech environment.

The first part studies the religion of Islam, its mainstays and determination towards other religions. There is a detailed description of the position of Muslim women according to Islamic regulations and laws, emphasising the Islamic family law as we experience it in Europe now. I compare the cultural, religious and social differences.

Furthermore, I analyze the Muslim community in the Czech Republic, its quantity and centres, such as the Islamic nadation in Prague.

There is going to be a research in the Czech Islamic community focused mainly on the comparison of Muslim women status in our and other countries, their integration in our environment.

KEYWORDS

Islam, religion, position of women, integration, Czech Republic

Obsah

Úvod	6
1. Obecná charakteristika islámu.....	7
1.1. Počátky islámu a vznik Koránu.....	8
1.2. Korán a pilíře víry.....	11
1.3. Pět pilířů islámu.....	13
2. Postavení ženy dle islámských předpisů	16
2.1. Postavení ženy v duchovní rovině.....	19
2.2. Společensko-právní postavení ženy v islámu	20
2.3. Ženy v současné společnosti.....	29
3. Muslimská obec v České republice	32
3.1. Charakteristika muslimské obce v České republice	34
3.2. Vývoj muslimské komunity u nás	35
4. Empirický výzkum	40
4.1. Cíle výzkumu, výzkumné metody, vzorek	40
4.2. Výzkumný vzorek	42
4.3. Analýza dat z vlastního výzkumu.....	44
Závěr.....	49
Seznam použitých informačních zdrojů	51
Seznam příloh.....	53

Úvod

Islám a jeho postoj k ženám je mnohdy kritizován a často se setkává s nepochopením v očích veřejnosti, a to zejména při posuzování muslimské společnosti jako celku z našeho eurocentrického hlediska. Náhled pod pokličku této problematiky prostřednictvím podrobného studia Koránu a odborné literatury, doplněný o pohled z druhé strany, tedy samotných muslimských mužů a žen, však může poskytnout zcela jiné názory a postoje.

Tématem mé bakalářské práce je postavení muslimských žen v české společnosti a jejich integrace do českého prostředí. Výzkumná otázka, na kterou se práce zaměří, vychází z komparace postavení muslimských žen, a to zejména ze srovnání přistěhovalecké generace v českém prostředí z řad první či druhé vlny, s postavením muslimských žen v arabských a muslimských zemích, kde je právo šaría ukotvené jako nejvyšší mravní i zákonodárná norma. Pracuje s fakty, že v České republice je většina žen bez náboženského vyznání, popřípadě se hlásí ke křesťanství. Na základě těchto faktů se nabízí otázka, zda a jakým způsobem lze tedy muslimské ženy integrovat do naší společnosti. Zůstávají muslimské ženy po příchodu do České republiky věrné kulturním a společenským hodnotám svých původních zemí? Snaží se tyto ženy přizpůsobit našim zvyklostem? A jakou roli hraje jejich postavení v partnerských vztazích či v rodině?

Osobní motivací pro volbu tohoto tématu mi bylo vědomí o mé vlastní nízké informovanosti ohledně islámu a postavení muslimských žen. Mým vlastním cílem bylo zbavit se předsudků a získat diferencovanější náhled na tematiku, a proto jsem navázala kontakty s některými muslimy a provedla vlastní terénní výzkum v české muslimské komunitě Islámského centra v Praze. V bakalářské práci se prostřednictvím tohoto výzkumu snažím zodpovědět některé z výše uvedených otázek.

1. Obecná charakteristika islámu

Islám je v současné době druhým nejrozšířenějším náboženstvím na světě. Muslimové, vyznavači islámu, tvoří dle statistických údajů více než 1,6 miliardy obyvatel.¹ Podle předpokladů lze počítat s tím, že jejich počet bude v budoucnu dále narůstat, a to zejména v důsledku stoupajícího charakteru demografické křivky obyvatel nejpočetnějších muslimských zemí. Nejlidnatějším muslimským státem je dnes Indonésie, dále Pákistán, Indie a Bangladéš. Mezi převážně muslimské části světa tak lze zařadit Arabský poloostrov, Přední a Střední Asii a severní Afriku. V Evropě najdeme nemalý počet muslimů zejména ve Francii – asi pět milionů obyvatel – a na Balkáně.² Zde je jejich výskyt dán historickým vývojem jako pozůstatek Osmanské říše.

Islám řadíme mezi tři největší monoteistická světová náboženství (spolu s judaismem a křesťanstvím). Jinak se jim také říká *náboženství knihy* či *abrahámovská náboženství*. Muslimové sami je však nazývají *nebeská náboženství* (arabsky *al-adján as-sámawíja*).³ Základním společným prvkem je víra v jednoho boha (v islámu *Alláh*) a jeho daný řád, dále například uznávání Starého zákona a společných proroků. V současné době se však otázka monoteismu jako společného prvku diskutuje. Nelze jednoznačně tvrdit, že jde o stejný monoteismus u všech tří náboženství. Židé vnímají boha jako boha smlouvy, který vyvolil jeden národ, křesťané jako boha trojjediného, což souvisí s křesťanským pojetím svaté trojice, a muslimové jako boha, který dokonale vyjevil svou vůli a mluvil k Muhammadovi.⁴ Základem pro islám i křesťanskou víru je víra v prvního člověka Adama. Za jednotné znaky judaismu a islámu pak považujeme například zákaz konzumace některých potravin (v islámské tradici nazýváme povolené potraviny jako *halal* a v judaismu *košer*), jež jsou považovány za nečisté, nebo odmítání modloslužby.

Samotné slovo islám znamená „*odevzdání se*“ a pro muslima jde o „*odevzdání se do vůle Boží*“.⁵ Slovo islám je však také odvozeno od arabského slovního kořene „*SLM*“, který je zkratkou arabského slova *salam*, což znamená mimo jiné „*mír, podřízení se*“

---

¹ HILLENBRAND, Carole. *Islám: Historie, současnost a perspektivy*. 2. vyd. Praha: Paseka, 2017, s. 19.

² DENNY, Frederick Mathewson. *Islám a muslimská obec*. Překlad Kateřina Keilová. 3. vyd. Praha: Prostor, 2003, s. 24–26.

³ KROPÁČEK, Luboš. Žena v islámské kultuře. *Religio: revue pro religionistiku* [online]. 1996, 4(2), 158 [cit. 2019-11-15].

⁴ Kropáček, přednášky 1.10. 2020 – 1. 12. 2020

⁵ BAHBOUH, Charif – FLEISSIG, Jiří. *Malá encyklopedie Islámu*. 1. vyd. Brandýs n. L.: Dar Ibn Rushd, 1993, s. 67.

či „poslušnost“.⁶ Lze jej tak interpretovat jako „*podrobení se vůli Boží*“, které povede k dosažení „*míru a pokoje*“. Nejzákladnějším předpokladem je zde víra. Vyznavači islámu věří v Alláha jako ve stvořitele veškerého světa a původce lidstva, který prostřednictvím proroka Mohameda zjevil lidem svoji vůli.⁷ Muslimové věří, že mezi bohem a člověkem neexistuje žádný prostředník. Každý věřící je tak přímo odpovědný za své skutky a z nich se zodpovídá přímo bohu a před ním.

„*On Milosrdný je i Slitovný, Ochránce, Spravedlivý a Nejvyšší vládce, Stvořitel a Pozorovatel. On Počátkem je i Koncem, je Vědoucí a Moudrý, Slyšící a Vševědoucí, Slavný, Schopný a Mocný.*“⁸

Islám je náboženství ortopraktické. Klade důraz na každodenní způsob života a dodržování zákona, méně se tak soustředí na teoretické znalosti.⁹ Na rozdíl od křesťanství, které je založeno více na teologii, jde o ucelený způsob života, souhrn etických a morálních norem, jimiž by se měl pravý muslim řídit a uplatňovat je v běžném životě, jenž je zde chápán jako služba bohu. Služba bohu však musí být dobrovolnou volbou, kterou muslim plní odpovědně jako vysvobození z otroctví lidské chtivosti, chamtivosti, touhy po postavení atd.¹⁰ Mezi další prvky víry řadíme tauhíd neboli víru v jedinstvo boží¹¹ a víru v anděly, boží proroky a posly. Třetím prvkem je zde víra v tresty za hříchy přičítající se bohu. Posledními prvky víry jsou víra v den posledního božího soudu a víra v předurčení.¹²

1.1. Počátky islámu a vznik Koránu

Dobu předislámskou označujeme za věk *džáhilije* neboli „*nevědomosti*“. V tehdejší Arábii jde o dobu kočovných pastevců a roztržitosti vlády mezi místními kmeny beduínů. Mezi vyspělejší oblasti patřil Jemen, a to především v okolí dnešní Mekky, která se stala obchodním, náboženským a kulturním střediskem pod nadvládou mekkánského kmene

---

⁶ ABD AL-‘ĀTĪ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám*. Praha: Ústředí muslimských obcí, 2010, s. 22.

⁷ Ibidem, s. 18.

⁸ Ibidem, s. 18.

⁹ DENNY, Frederick Mathewson. *Islám a muslimská obec*. Překlad Kateřina Keilová. 3. vyd. Praha: Prostor, 2003, s. 98.

¹⁰ Ibidem, s. 19.

¹¹ Kropáček, přednášky 1.10. 2020 – 1. 12. 2020

¹² MENDEL, Miloš. *Muslimové a jejich svět: o víře, zvyklostech a smýšlení vyznavačů islámu*. 2. vyd. Praha: Dingir, 2018, s. 20.

Kurajšovců. Předislámské náboženství lze charakterizovat jako antropomorfní naturalismus, jehož centrem byla Ka'ba.¹³

Z islámu známé pojmenování boha *Alláha* má starší původ již z této doby, kdy šlo o obecné označení pro božstvo jako *il* či *iláh*.¹⁴ V Koránu však lze pozorovat přímou návaznost na *hanífy*, tzv. předislámské monoteismy.¹⁵ Proto se judaismus, křesťanství i islám nazývají taktéž náboženství abrahámovská podle společného proroka Abraháma. Svaté dějiny lidstva jsou v pojetí věřících dějinami božího zjevení, které Alláh zvěstoval lidem prostřednictvím svých proroků. Posledním a nejdůležitějším z nich je prorok Mohamed, jenž je považován za tzv. *pečet proroků* (*chátim an-nabijín*).¹⁶ Toto proroctví představuje ústřední kniha islámu Korán, který je chápán jako posvátný text, ucelené a přímé slovo Boží. Život proroka Mohameda je pak klíčovým bodem nejen pro samotný islám a vznik Koránu, ale chápeme jej v širším historickém kontextu i jako klíčovou událost dějin náboženství. Jeho život a působení stojí jistě za podrobnější studium z hlediska religionistiky. Pro účel této práce je zde nastíněno několik nejdůležitějších bodů z Prorokova života.

Prorok Mohamed se pravděpodobně narodil okolo roku 570 n. l. S přesností lze však určit místo narození Mekku, považovanou tehdy za středisko Arábie. Poměrně brzy po svém narození se stal sirotkem a byl vychováván u příbuzných. Tato informace je obsažena v Koránu (93:6):

„Což nenašel tě jako sirotka – a v útulek tě nepřijal?“¹⁷

Později pracoval jako obchodník a průvodce karavan. Nechal se najmout také bohatou vdovou Chadídžou, s níž se později oženil. Ve věku zhruba čtyřiceti let se Mohamed uchyluje k meditacím v jeskyni Hirá nedaleko Mekky, kde dojde k prvnímu zjevení prostřednictvím anděla Džibríla (známého pod křesťanským jménem Gabriel).¹⁸ Tradičně je za rok prvního zjevení považován rok 610 n. l. a měsíc ramadán.¹⁹ Za důvod této významné životní změny jsou považovány Mohamedova nespokojenost s tehdejší politickou i společenskou situací, přítomnost mnoha pohanských kultů, jež vedla k roztržitosti

---

¹³ Posvátné božičiště.

¹⁴ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 5. vyd. Praha: Vyšehrad, 2011, s. 9–10.

¹⁵ HILLENBRAND, Carole. *Islám: Historie, současnost a perspektivy*. 2. vyd. Praha: Paseka, 2017, s. 29.

¹⁶ KROPÁČEK, Luboš. Žena v islámské kultuře. *Religio: revue pro religionistiku* [online]. 1996, 4(2), 159 [cit. 2019-11-15].

¹⁷ *Vznešený Korán: komentářem a rejstříkem opatřený překlad významu do jazyka českého*. Překlad HRBEK, Ivan –PROCHÁZKA, Josef. 1. vyd. Praha: AMS ve spolupráci s TWRA, 2007. s. 206.

¹⁸ HILLENBRAND, Carole. *Islám: Historie, současnost a perspektivy*. 2. vyd. Praha: Paseka, 2017, s. 29–31.

¹⁹ To je později inspirací pro půst v měsíci ramadán.

beduínského kmenového společenství, a potřeba společného jednotícího prvku, kterou prorok pravděpodobně viděl v možném nástupu nového náboženství.

Přesné informace, jak došlo k prorokovu přesvědčení, že je božím poslem, nám nejsou dodnes známy. Velký vliv zde zřejmě měly početné skupiny židů a křesťanů či smíšených vyznavačů židokřesťanství. První slova prorokova zjevení z Koránu (96:1) zní následovně:

„*Přednášej ve jménu Pána svého. Který stvořil, člověka z kapky přilnavé stvořil!*“²¹

Od roku 613 n. l. začíná veřejně kázat v Mekce. Dnes tato kázání považujeme za nejranější sůry, mekkánské kapitoly Koránu. Jeho působení zde vedlo k různým potyčkám a posměškům ze strany mekkánských pohanů. Následkem toho v roce 622 n. l. vykonal Prorok pouť z Mekky do tehdejšího Jathribu, dalšího společensko-kulturního centra v Arábii. Později bylo přejmenováno na město Prorokovo (*Madínat an-nabí*, známější jako Medína). Tento rok nazýváme rokem hidžra, který je považován za počátek muslimského kalendáře. V Medíně pak Mohamed postupně vybudoval muslimskou obec (ummu). Odtud vedl postupně četné výboje proti Mekce, které vedly až k její porážce. Mohamed si tak vydobyl důležité politické postavení v čele obce a byl uznán za proroka. V roce 632 náhle umírá a nezanechává za sebou žádného mužského dědice. Dospělosti se dožily pouze jeho čtyři dcery, nejznámější z nich je Fátima, manželka Alího a matka prorokových vnuků Hasana a Husajna.²³

Mohamedův význam tkví hlavně v představě o něm jako o prorokovi, který se stal prostředníkem mezi bohem a lidmi. Byla mu zjevována boží poselství, která trvala od roku 610 až do jeho smrti, tedy během posledních 23 let jeho života.

Tato poselství dělíme podle místa zjevení na mekkánská a medínská. Zjevení byla prorokem nejprve uchovávána v paměti a poté v medínském období zaznamenávána jeho následovníky, kteří si jejich pasáže pamatovali²⁴ a později zapisovali. K jejich sepsání za Mohamedova života nedošlo a jejich sesílání bylo Mohamedovou smrtí ukončeno. Sepsány byly až 20 let po Mohamedově smrti z iniciativy třetího voleného chalífy Uthmána v letech 651–656 n. l., který sestavil komisi pro vypracování kanonického znění Knihy.²⁵ Celý text

---

²¹ *Vznešený Korán: komentářem a rejstříkem opatřený překlad významu do jazyka českého*. Překlad HRBEK, Ivan –PROCHÁZKA, Josef. 1. vyd. Praha: AMS ve spolupráci s TWRA, 2007, s. 81.

²³ HILLENBRAND, Carole. *Islám: Historie, současnost a perspektivy*. 2. vyd. Praha: Paseka, 2017, s. 29–31.

²⁴ Je známo, že lidé tehdejší doby byli schopni si zapamatovat mnoho rozsáhlých textů.

²⁵ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 5. vyd. Praha: Vyšehrad, 2011, s. 29.

tak byl zpracován do dnešní podoby Koránu. Zatímco pro křesťany a židy se u Písma svatého připouští možnost působení lidského faktoru, islám chápe svoji svatou knihu Korán jako dokonalé a přímé slovo boží.²⁶

Po smrti Mohameda však bylo toto přímé spojení s bohem přerušeno, a tak byli lidé donuceni k tomu nalézat další prameny a dostupné informace, ze kterých by se dozvěděli více o předepsaném způsobu života. Vznikla tak tzv. sunna, jako soupis skutků, výroků a postojů z Mohamedova života.²⁷ Skutečnost, že Mohamed neměl žádné mužské potomky a nezanechal ani žádné pojitko, které by vedlo ke stanovení jeho nástupců, je klíčovým jevem islámu. Spory o nástupnictví ve vedení islámské obce se vedou dodnes.

1.2. Korán a pilíře víry

Slovo Korán pochází z arabského slova *al-Qur'án* a je překládáno jako „*přednášet*“ či „*číst*“. Celá kniha je uspořádána do 114 kapitol neboli *súr*, jež jsou seřazeny podle počtu veršů od nejdelší po nejkratší. První *súra Fátiha* neboli „*Otvíratelka knihy*“ je výjimkou. Stejně jako všechny *súry* začíná tzv. *basmalou*, kterou tvoří následující slova: „*Ve jménu Boha milosrdného, slitovného.*“ Tato formule byla později Ignácem Goldziherem označena za „*islámský Otčenáš*“ a je muslimy užívána při každodenní modlitbě. Koránský verš se nazývá *aját* a každá muslimská modlitba pak končí veršem *ámín* neboli „*amen*“.²⁸

Korán jako takový byl původně zjeven Mohamedovi v jeho rodném jazyce, tedy v arabštině, proto je v muslimském světě kladen velký důraz na autentické kázání v tomto jazyce a samotná kniha je považována za posvátnou pouze tehdy, je-li psána arabsky. Každý – i velmi dobrý překlad – je tak podle muslimů nepřesný. Podle nich žádný člověk není schopen vymyslet a sepsat něco tak dokonalého, což je důkaz božského původu Koránu. Mohamed byl totiž negramotný a podle některých muslimských kazatelů (imámů) by nikdy nebyl schopen vymyslet tak jazykově a literárně dokonalý text.²⁹ Obtížnost překladu Koránu tkví v jeho interpretaci, která závisí mnohdy i na pořadí jednotlivých slov či jejich záměně. To může mít zásadní vliv na celkový ráz věty, jenž je v překladu zcela pozměněn či mylně interpretován. Ani pro samotné muslimy, kteří mluví arabsky, není text Koránu zcela jasný,

---

²⁶ Ibidem, s. 28.

²⁷ PELIKÁN, Petr. *Sunna: pramen islámského práva*. 1. vyd. Praha: Vodnář, 1997, s. 47.

²⁸ Ibidem, s. 28–30.

²⁹ ABD AL-‘ĀTĪ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám*. Praha: Ústředí muslimských obcí, 2010, s. 190.

i když se mu zcela jistě snaží porozumět. Většina muslimů se o to snaží prostřednictvím recitace jednotlivých veršů nebo jejich výtahů.

Při srovnání s křesťanstvím je Korán pro muslimy postavou Ježíše Krista. Obojí představuje slovo boží a tvoří jakousi páteř celé víry. Muslimové věří, že pokud je Korán recitován správně, přenáší na své posluchače boží přítomnost v podobě *sakíny*. Jde o slovo pro vyjádření „klidu“ či pocitu ochrany boží. Také v judaismu najdeme podobné slovo, a sice *šechina*, které znamená doslova „boží přítomnost ve světě“³⁰.

Korán je sice ústředním textem celého islámu, vedle něj však musíme vzít v potaz další důležité texty a zdroje. Mezi ně patří sunna neboli prorocká tradice. Slovo sunna pochází ze staré arabštiny a znamená konkrétně „způsob, cestu“ či „vyšlapanou stezku“. Sunna je považována za návod nebo doporučení, jakým způsobem a co má provádět správný muslim v otázkách víry. Sunna tedy představuje jakýsi rozsáhlý systém pravidel a pouček, závazných pro každého věřícího muslima. Korán bývá sice považován za ústřední text a je chápán jako slovo Boží, avšak hned po něm následuje právě sunna.³¹ Jde o texty navazující na proroka Mohameda, jeho skutky, činy a učení. Sunnu tvoří soubor hadísů neboli ústně předávaných zpráv a tradic. Pokud muslim nenajde odpověď na konkrétní otázku týkající se víry v Koránu, zjednodušeně řečeno, může si za vzor vzít sunnu. Z hadísů vychází také muslimská právní věda. Každý hadís má dvě části. V první najdeme tzv. řetězec tradentů (předavatelů) zprávy, který sahá až k samotnému svědkovi Prorokova života, druhou část pak obsahuje samotný Mohamedův výrok nebo čin.³² Mezi témata, kterými se sunna zabývá, patří například podrobné konkrétní popisy pěti pilířů islámu. Řeší např. otázku úpravy zevnějšku při modlitbě, rituální čistoty, oblékání, jídla aj. Tato témata jsou pokládána za nejpodstatnější znaky víry. Patří sem šaháda (vyznání víry, salát (modlitba), zakát (almužna), sawm (půst v době ramadánu) a hadždž (pout' do Mekky). Právní kompendia však víru dělí jinak. Nejprve rozebírají otázku taháry, rituální čistoty, a až pak již zmíněné jednotlivé pilíře islámu.³³

---

³⁰ DENNY, Frederick Mathewson. *Islám a muslimská obec*. Překlad Kateřina Keilová. 3. vyd. Praha: Prostor, 2003, s. 91.

³¹ PELIKÁN, Petr. *Sunna: pramen islámského práva*. 1. vyd. Praha: Vodnář, 1997, s. 55.

³² *Ibidem*, s. 93–95.

³³ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 5. vyd. Praha: Vyšehrad, 2011, s. 91.

1.3. Pět pilířů islámu

Jeden z nejzákladnějších principů islámu, již zmíněná víra v jednoho boha, je uplatňován prostřednictvím šahády³⁵: „*Vyznávám, že není boha kromě Boha Alláha, a že Mohamed je posel boží.*“³⁶ Šahádu je nutno provést v případě konverze k islámu – jejím prostřednictvím se člověk stává věřícím muslimem. Jde o jednodušší postup než u nikajského vyznání víry v křesťanství.

Vyslovení vyznání víry má několik podmínek. Musí být provedeno za přítomnosti svědků, musí být dobrovolné – z vlastního pevného přesvědčení, následuje přijetí islámu za své náboženství a rituální očištění (tahára). Toto přijetí a vyslovení je pak neodvolatelné. V případě novorozeněte pak otec vezme dítě do rukou a pošeptá mu do ucha azán (volání k modlitbě), jde o rituál podobný křtu.³⁷

Základem je také modlitba (arabsky salát) a její nedodržování se pro muslimy stává těžkým hříchem. „*Dodržuj modlitbu, vždyť modlitba odvrací od nemravnosti a věci zavržených!* Vzpomínání pak Boha je povinností největší a Bůh dobře ví, co děláte“ (Korán 29:45).³⁸

Modlitba je pro muslimy zároveň formou rozumové meditace, duchovní oddanosti, morálního růstu a fyzického cvičení. Její dodržování je závazné, avšak doprovází ji určité podmínky. Muslim musí být duševně zdravý a svéprávný, relativně zralý (čímž se myslí minimální věk dosažení puberty – 14 let). U žen je pak modlení podmíněno čistotou těla, nesmí mít menstruaci ani být v šestinedělí.

Modlitba je neplatná za těchto podmínek: nedodržení rituální čistoty tzv. *wudú*, nedodržení čistoty těla, oděvu a místa modlitby, nedostatečnost oděvu, není-li úmysl konat modlitbu čistý a není-li dodržen modlitební směr směrem ke Ka'bě v Mekce.³⁹ Podmínky rituální čistoty jsou následující:

- Salát neboli modlitba může být obvykle provedena po tzv. malé očiště.

---

³⁵ DENNY, Frederick Mathewson. *Islám a muslimská obec*. Překlad Kateřina Keilová. 3. vyd. Praha: Prostor, 2003, s. 72.

³⁶ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 5. vyd. Praha: Vyšehrad, 2011, s. 92.

³⁷ Kropáček, přednášky 1.10. 2020 – 1. 12. 2020

³⁸ *Vznešený Korán: komentářem a rejstříkem opatřený překlad významu do jazyka českého*. Překlad HRBEK, Ivan –PROCHÁZKA, Josef. 1. vyd. Praha: AMS ve spolupráci s TWRA, 2007, s. 361–362.

³⁹ ABD AL-‘ĀTĪ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám*. Praha: Ústředí muslimských obcí, 2010, s. 79–85.

- Před modlitbou musí dojít k částečnému omytí těla, zejména jde o oblast obličeje, ruce a nohy po kotníky. Pokud je však člověk poskvrněn něčím, co se pokládá za těžké znečištění, je nutno provést tzv. velkou očistu – rituální koupel celého těla.
- Dále musí být dodržena dostatečnost oděvu, což zahrnuje u žen zakrytí všech částí těla kromě rukou od zápěstí, nohou od kotníků a oválu obličeje. U mužů zahrnuje dlouhé kalhoty. Boty musí být vždy čisté a vždy musí být zanechány před místem modlitby, například před mešitou.
- Muslim nesmí mít na sobě žádné znečišťující prvky, jako jsou krev či hlen. V případě, že se objeví další znečištění, až po provedení očištného rituálu je třeba jej provést znovu.
- Salát je založen na určitém sledu předem daných pozic, který se muslimové učí již od dětství.
- Musí být dodržena čistota modlitebního místa.⁴⁰ Tím může být pro muslima i malý kobereček, avšak přítomnost na páteční modlitbě v mešitě je povinná.

Modlitba v muslimských zemích bývá ohlašována z mešity pomocí lidského hlasu. Člověk svolávající k modlitbě je zván muezzin a k modlitbě svolává pomocí azánu. Svolávání k modlitbě začíná slovy „*Alláhu akbar*“ (*Alláh je veliký*). Samotnou modlitbu v mešitě pak vede imám. Historicky jde o snahu odlišit islám od judaismu a křesťanství. Křesťané svolávají k modlitbě pomocí kostelních zvonů a židé zase pomocí beraních rohů, tzv. šofarů. Také sváteční den v týdnu se liší u všech třech náboženství. Pro muslimy je svátečním dnem pátek, kdy je povinná účast na polední modlitbě. Pro křesťany je to neděle a nedělní ranní mše v kostele a pro židy je svátečním dnem sobota.⁴¹

Modlitba musí být také prováděna přinejmenším pětkrát denně. Jde o modlitbu ranní, která probíhá v muslimských zemích za úsvitu, modlitbu polední, odpolední, modlitbu při západu slunce a modlitbu večerní zhruba hodinu až dvě po něm.⁴²

Dalším pilířem islámu je předepsaný půst (*sawm*) v době ramadánu. Základem je naprosto se zdržet přijímání ústy, tj. požívání jídla, pití nápojů, užívání léků a kouření, nebo milostných radovánek, a to po celý měsíc ramadán, což je devátý měsíc islámského kalendáře. Půst se drží od ranního východu slunce po jeho západ. Půst má pro muslimy

---

⁴⁰ DENNY, Frederick Mathewson. *Islám a muslimská obec*. Překlad Kateřina Keilová. 3. vyd. Praha: Prostor, 2003, s. 74–77.

⁴¹ Kropáček, přednášky 1.10. 2020 – 1. 12. 2020

⁴² ABD AL-‘ĀTĪ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám*. Praha: Ústředí muslimských obcí, 2010, s. 79–85.

duchovní smysl. Jde o tzv. *svatý měsíc*, který má vést k duševnímu usebrání a rozjímání.⁴³ Má člověka naučit morálce a etickým hodnotám, skromnosti, lásce, ukázněnosti aj. Tento půst je povinný pro každého pravého a zdravého muslima. Existují výjimky, pro které není dodržování sawmu vyžadováno. Půst nemusí dodržovat dítě, které ještě nedosáhlo duševní dospělosti a vyzrállosti (v muslimském světě do dovršení 14 let), lidé duševně nemocní, nemocní a příliš slabí (dodržování půstu by je mohlo ohrozit), těhotné ženy, lidé cestující na dlouhé vzdálenosti a ženy během menstruace. Lidé krátkodobě nemocní by měli půst nahradit v následujícím měsíci.⁴⁴ Vrcholem celého ramadánu je tzv. noc úvratku, 27. den měsíce ramadánu.⁴⁵ Muslimové věří, že v tuto noc bůh určuje osudy lidí na nadcházející rok.

Almužna (zakát) je dle Hammudaha Abdalatiho slovem, které se nedá přeložit do češtiny v pravém slova smyslu. Nejde totiž jen o almužnu, desátek či formu dobročinnosti, jedná se o všechny tyto prvky propojené dohromady. Pro muslima je almužna společenská povinnost vůči celku nařízená bohem. Je symbolem úcty muslimů k obci a její sounáležitosti.⁴⁶

„*Dodržujte modlitbu, rozdávejte almužnu a sklánějte se s těmi, kdož se sklánějí!*“ (Korán 2:43).⁴⁷

Doslovný překlad slova zakát je však trochu jiný, znamená „čistotu“. Jeho význam tkví v určení výše peněz či množství naturálií, které musí muslim rozdělit potřebným. Z výše majetku se jedná o 2,5 %, které musí odevzdat jednou ročně s ohledem na své životní minimum.⁴⁸ Obvykle se dává po konci měsíce ramadánu. V Pákistánu je například tato dan odečítána jednou ročně přímo z účtu. V Koránu je zakát vyložen jako půjčka bohu, který si ji uloží a v posmrtném životě mnohonásobně splatí.⁴⁹

Posledním pilířem je hadždž neboli pouť z Mediny do Mekky. Vykonání této povinnosti je nutné alespoň jednou za život pro všechny muže i ženy, kteří jsou k tomu tělesně i finančně schopní.⁵⁰ Pout' by měla být vykonána pouze ve stanovených dnech měsíce dhú-l-hidždža.⁵¹

---

⁴³ DENNY, Frederick Mathewson. *Islám a muslimská obec*. Překlad Kateřina Keilová. 3. vyd. Praha: Prostor, 2003, s. 78–79.

⁴⁴ ABD AL-‘ĀTĪ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám*. Praha: Ústředí muslimských obcí, 2010, s. 102–107.

⁴⁵ Kropáček, přednášky 1.10. 2020 – 1. 12. 2020

⁴⁶ ABD AL-‘ĀTĪ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám*. Praha: Ústředí muslimských obcí, 2010, s. 107–111.

⁴⁷ *Vznešený Korán: komentářem a rejstříkem opatřený překlad významu do jazyka českého*. Překlad HRBEK, Ivan – PROCHÁZKA, Josef. 1. vyd. Praha: AMS ve spolupráci s TWRA, 2007, s. 11.

⁴⁸ *Ibidem*, s. 107–111.

⁴⁹ DENNY, Frederick Mathewson. *Islám a muslimská obec*. Překlad Kateřina Keilová. 3. vyd. Praha: Prostor, 2003, s. 78.

⁵⁰ ABD AL-‘ĀTĪ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám*. Praha: Ústředí muslimských obcí, 2010, s. 111–113.

⁵¹ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 5. vyd. Praha: Vyšehrad, 2011, s. 110.

Pro muslimy má význam putování k posvátnému středu celé víry, putovat ke Ka'bě jako k prvnímu chrámu. Muži se na cestu vydávají oděni ve dvoudílném bílém hávu. Symbolikou je zde rituální čistota zasvěcení (ihrám). Ženy jsou oděny taktéž v bílém oděvu, který jim zakrývá celé tělo i hlavu. U žen však stačí pouze to, vydají-li se na pouť v čistém oblečení.⁵²

„A v něm jsou znamení jasná: místo Abrahamovo, a kdokoliv tam vstoupí, je v bezpečí. A Bůh uložil lidem pouť k chrámu tomuto pro toho, kdo k němu cestu může vykonat. Však ten, kdo nevěř... vždyť Bůh věru je soběstačný a obejde se bez lidstva veškerého“ (3:97 Korán).⁵³

Těchto pět pilířů patří mezi základní principy celého islámu. V širším smyslu pojetí lze mezi tyto obecné prvky zařadit také *džihád*. Ten spolu s nimi tvoří jakýsi „*ucelený islámský způsob života*“⁵⁴ a představuje jakousi formu „*služby Bohu*.“⁵⁵ Nepatří však přímo mezi pilíř islámu. V doslovném slova smyslu jej překládáme jako „*úsilí*“ a bývá často mylně vykládán pouze jako snaha islámu šířit víru mečem. Problematika džihádu je poněkud složitější a zasloužila by si mnohem větší pozornost, než která je jí v této práci učena, neboť její stanovené téma je jiné.

2. Postavení ženy dle islámských předpisů

Islám na rozdíl od jiných světových náboženství má pevně danou strukturu zákonů a předpisů, které jsou v muslimské obci uplatňovány. Islámské náboženské právo nazýváme *šaría*. Jde o jakýsi bohem daný a neměnný systém morálních zákonů. Ty stanovují postup řešení celé škály problémů a každodenních situací v životě muslima, a to od narození až do smrti. Určují tak nejen morálku, ale udávají také celospolečenský řád ummy. Právě z tohoto důvodu je islám považován za náboženství politické. Jeho předpokladem je existence ummy v rukou islámské vlády, která dohlíží na dodržování šarie a řeší hospodářské otázky.⁵⁹

Slovo *šaría* nese v původním názvu označení pro vyšlapanou cestu nebo bezpečnou cestu k vodnímu zdroji. Jde o označení oázy uprostřed pouště, cestu spásy a naděje pro přežití.⁶⁰ Podobně je pojem chápán i v Koránu (5:48):

---

⁵² DENNY, Frederick Mathewson. *Islám a muslimská obec*. Překlad Kateřina Keilová. 3. vyd. Praha: Prostor, 2003, s. 80–81.

⁵³ *Vznešený Korán: komentářem a rejstříkem opatřený překlad významu do jazyka českého*. Překlad HRBEK, Ivan – PROCHÁZKA, Josef. 1. vyd. Praha: AMS ve spolupráci s TWRA, 2007, s. 27.

⁵⁴ *Ibidem*, s. 84.

⁵⁵ *Ibidem*, s. 84.

⁵⁹ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 5. vyd. Praha: Vyšehrad, 2011, s. 117–118.

⁶⁰ HILLENBRAND, Carole. *Islám: Historie, současnost a perspektivy*. 2. vyd. Praha: Paseka, 2017, s. 100.

*„I tobě jsme seslali Písmo s pravdou, aby potvrdilo pravdivost toho, co už před ním bylo zde z Písma, a bylo jeho ochranou. A rozsuzuj mezi nimi podle toho, co seslal Bůh, a nenásleduj jejich učení scestná, vzdaluje se tak od toho, čeho se ti z pravdy dostalo. A **každému z vás jsme určili pravidla a dráhu vyšlapanou**. Kdyby byl Bůh chtěl, byl by vás věru učinil národem jediným, avšak neučinil tak proto, aby vás vyzkoušel tím, co vám dal. Předstihujte se vzájemně v konání dobrých skutků! K Bohu se uskuteční návrat vás všech, a On vás poučí o tom, o čem jste byli v rozporu.“⁶¹*

Existuje přímo vědní obor zabývající se islámským právem, jde o tzv. fiqh. Z toho pak vychází také označení faqih neboli právník v islámské právní vědě. Šaría vychází ze čtyř pramenů, kterými jsou Korán, sunna, qijás neboli analogie a idžmá (shodný názor autorit). Postupem času se utvořily také specifické právní systémy, dnes uznávané jako právní školy, tzv. madhaby. Mezi sunnity jsou uznávány zejména čtyři hlavní směry, kterými jsou škola hanafijská, málikovská, šáfiovská a hanbalovská, přičemž nejvíce rozšířená je škola hanafijská. Dnes se k ní hlásí většina sunnitských muslimů ve Střední Asii a jižní Asii, na Předním východě zejména v Sýrii, Iráku a Turecku. Tento směr je považován za relativně mírný a tolerantní vůči jiným náboženstvím.⁶²

V islámu je právně vymezeno i postavení ženy. V současné době jsou otázky práva a postavení žen v islámu hodně diskutovány, jde o příčinu mnoha sporů mezi islámským světem a Západem. Zejména západní pohled na svět a mediální zkreslení přispělo k pohledu na muslimské ženy jako na ženy utlačované a nucené k poslušnosti, zahalování aj. Pohled na muslimskou víru jako na celek nám však jakékoliv zkreslování či bagatelizování znemožní. Při srovnání islámu například s křesťanstvím dojdeme k závěru, že radikální víra v některých méně vyspělých oblastech světa může mít stejné následky, ať už se jedná o islám, či o křesťanství.⁶³

„Stejně jako by nikoho v převážně křesťanských zemích nenapadlo, že by jeho víru mohla reprezentovat jediná sekta – například armenité žijící v Pensylvánii, kteří nepoužívají stroje či na oděvech nemají knoflíky, neboť to považují za hříšné –, měli by se nemuslimové vyhnout

---

⁶¹ *Vznešený Korán: komentářem a rejstříkem opatřený překlad významu do jazyka českého*. Překlad HRBEK, Ivan –PROCHÁZKA, Josef. 1. vyd. Praha: AMS ve spolupráci s TWRA, 2007, s. 41.

⁶² KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 5. vyd. Praha: Vyšehrad, 2011, s. 118–119.

⁶³ HILLENBRAND, Carole. *Islám: Historie, současnost a perspektivy*. 2. vyd. Praha: Paseka, 2017, s. 215.

posuzování postavení žen v islámu na základě absurdních, pokřivených zvyků afgánského Talibánu.“⁶⁴

Také islám se vymezuje proti západnímu světu. Muslimové západní kultuře vytýkají nedostatek morálních hodnot, rozpad tradiční rodiny a upozorňují na prudký rozmach promiskuity v souvislosti s rostoucím počtem ateistů. Dále poukazují na historický kontext vzniku islámu. Postavení žen na tehdejší Arabském poloostrově se s příchodem islámu výrazně zlepšilo, na rozdíl od Evropy. Například právo na dědictví majetku získaly muslimské ženy mnohem dříve než jinde ve světě. V islámu je žena rovna muži především z pohledu víry. Stejně jako muž musí žena dodržovat své náboženské povinnosti, dbát na Korán a pět pilířů víry. V některých částech se v Koránu přístup k ženám liší, a to především z pohledu rituální čistoty. V Koránu se například objevují instrukce, jakými by se žena měla řídit při menstruaci či šestinedělí. Tyto odlišnosti v přístupu mezi pohlavími je však nutno chápat především z biologického hlediska. Liší se také přístup k ženám a jejich postavení na veřejnosti a v rodinném životě.⁶⁵ Zde se setkáváme s odlišnými interpretacemi z řad širší veřejnosti, ale i z pohledu odborníků na islám. Podle Hammudaha Abdalatiho z tohoto pohledu nelze dokázat, že jsou ženy v islámu považovány za méněcenné, či dokonce níže postavené než muži. Odlišná jsou však jejich práva.⁶⁶ Oproti tomu dle Kropáčka náleží vedoucí úloha muži.⁶⁷ Celé tvrzení je zde podloženo citací z Koránu (4:34).

*„Muži zaujímají postavení nad ženami proto, že Bůh dal přednost jedněm z vás před druhými, a proto, že muži dávají z majetků svých (ženám). A ctnostné ženy jsou pokorně oddány a střeží skryté kvůli tomu, co Bůh nařídil střežit. A ty, jejichž neposlušnosti se obáváte, varujte a vykažte jim místa na spaní a bijte je! Jestliže vás jsou však poslušny, nevyhledávejte proti nim důvody! A Bůh věru je vznešený, veliký.“*⁶⁹

Především druhá část verše stojí za pozornost. Objevuje se zde otázka bití žen, v islámu hojně diskutována i zneužívána islamofoby (často vytržením z kontextu). Dle Kropáčka jde však o jediný verš, který je většinou muslimů chápán jako povolení mírného trestu.⁷⁰ Korán

---

⁶⁴ HILLENBRAND, Carole. *Islám: Historie, současnost a perspektivy*. 2. vyd. Praha: Paseka, 2017, s. 215.

⁶⁵ Kropáček in Knotková-Čapková 2008: s. 121–122.

⁶⁶ ABD AL-‘ĀTĪ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám*. Praha: Ústředí muslimských obcí, 2010, s. 183.

⁶⁷ Kropáček in Knotková-Čapková 2008: s. 124.

⁶⁹ *Vznešený Korán: komentářem a rejstříkem opatřený překlad významu do jazyka českého*. Překlad HRBEK, Ivan –PROCHÁZKA, Josef. 1. vyd. Praha: AMS ve spolupráci s TWRA, 2007, s. 33.

⁷⁰ Kropáček in Knotková-Čapková 2008: s. 124.

se – stejně jako jiné ústřední náboženské texty – může interpretovat různými způsoby. Je třeba ho vnímat také zvláště s ohledem na historický kontext.

2.1. Postavení ženy v duchovní rovině

Při srovnání Koránu a Bible najdeme rozdílný přístup k ženám v mýtu o stvoření světa a prvních lidech na Zemi. Ve středověké křesťanské Evropě byla žena chápána jako pokušitelka a svůdkyně, jako pokračovatelka první ženy Evy, jež podala muži zakázané ovoce. Následkem toho byly všechny ženy chápány jako méně důvěryhodné, pokleslé na nižší úrovni než muži. Bolest z porodu byla vnímána jako dědičný trest za prvotní hřích. Oproti tomu v Koránu nesou oba představitelé prvního páru na vině stejný podíl.⁷¹ První žena je v Koránu nazývána jako Hawwá a první muž Adam.⁷² Podle Hammudaha Abdalatiho ve vnímání žen není žádná návaznost na biblické pojetí, nejsou zde zmínky o ženách jako o svůdkyních, hříšnicích či „poslech d'ábla“.⁷³ Oproti tomu Kropáček poukazuje na fakt, že v hadísech je uvedeno velké množství ustanovení o ženách, která jsou často velmi protichůdná. Mohamed například v jednom z nich nazval ženy „populací pekla“. V jiných zase Prorok upozorňuje na ženské pohlaví v souvislosti s mravními a náboženskými nedostatky. Ženy však oceňuje jako výborné matky a manželky. Známy je hadís „Ráj leží u nohou matek...“⁷⁴

Současná bojovnice za práva žen, profesorka a představitelka liberálního islámu Riffat Hassanová se snaží o jiný přístup ke Koránu a jeho interpretaci. V otázce mýtu o stvoření Evy z Adamova žebra jde dle Hassanové o mylné pojetí Koránu. Původní mýtus je převzat z tzv. hadísů (vyprávění o prorokově životě), z nich se pak dále rozšířil do povědomí širší veřejnosti.⁷⁵

Dle Hassanové a velké většiny současných muslimů jde spíše o předávanou ústní tradici, která nemá přímou oporu v Koránu. Islám zde vychází ze starší židovsko-křesťanské tradice. V samotném posvátném písmu se však píše že bůh „*vám z vás samých manželky stvořil*“ (Korán 30:21), což je zase tvrzení, které teorii Hassanové vyvrací. Následně vyhnání prvních

---

⁷¹ ABD AL-'ĀTĪ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám*. Praha: Ústředí muslimských obcí, 2010, s. 183.

⁷² KROPÁČEK, Luboš. Žena v islámské kultuře. *Religio: revue pro religionistiku* [online]. 1996, 4(2), 159 [cit. 2019-11-15].

⁷³ ABD AL-'ĀTĪ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám*. Praha: Ústředí muslimských obcí, 2010, s. 183.

⁷⁴ KROPÁČEK, Luboš. Žena v islámské kultuře. *Religio: revue pro religionistiku* [online]. 1996, 4(2), 160 [cit. 2019-11-15].

⁷⁵ KROPÁČEK, Luboš. Žena v islámské kultuře. *Religio: revue pro religionistiku* [online]. 1996, 4(2), 160 [cit. 2019-11-15].

lidí z ráje je pak v islámu na rozdíl od křesťanství vnímáno jako trest, který sice bůh lidem za neuposlechnutí a prvotní hřích udělil, následně jim však odpustil za to, že se káli.⁷⁶ Muži a ženy jsou si tak bezpodmínečně rovni před bohem a v otázkách víry. Islám ženu považuje za rovnou muži také v otázce rozmnožování a plození, kde mají obě pohlaví stejný podíl. Žena zde není pouze nositelkou života, ale má stejné náboženské povinnosti. Vyžaduje se od ní, aby ve svých skutcích jednala stejně jako kterýkoliv muž. Žena se také spolu s muži dostává do ráje (viz Korán: 43:70).

Důležitý je postoj islámu k novorozeným dětem s ohledem na historický podtext vzniku víry. Před příchodem islámu bylo narození dcery považováno za zklamání doprovázené hanbou, mnohdy vedlo k zabití novorozeného děvčete. Tyto praktiky však byly s příchodem Koránu odsouzeny a potlačeny.⁷⁷ Dnes se tomuto zákazu říká wa'du. Stal se předmětem mnoha diskuzí zejména v otázce zákazu interrupcí.⁷⁸ Také v otázce vzdělání a vědění není dle Koránu rozdíl mezi ženou a mužem. Povinností každého muslima bez rozdílu je podle Mohameda zajímat se o vzdělání.⁷⁹ Korán nabádá všechny věřící obou pohlaví, aby následovali příklad svatých žen. Za nejdokonalejší jsou v islámu považovány tyto čtyři ženy: Marjam (Panna Marie v Bibli), Chadídža, Fátima a Ásije. Přičemž postavení Marjam je jednoznačně nejvýznamnější. Její příběh, který známe z křesťanství, se však v islámském pojetí liší. Významné postavení patří také všem Mohamedovým manželkám.⁸⁰ Na příkladu chování Proroka k jeho manželkám lze uvést chápání postojů k ženám v době vznikajícího islámu. Podle hadísů se k nim Mohamed choval velmi laskavě a s tolerancí.⁸¹

2.2. Společensko-právní postavení ženy v islámu

Za rozdílné je považováno postavení ženy na poli rodinného a dědického práva. Jako ústřední se v této tematice považuje čtvrtá kapitola Koránu, která nese název Ženy. Muslimští právníci však těchto veršů a Mohamedových výroků sestavili velmi rozpracovaný právní systém.

---

⁷⁶ Kropáček in Knotková-Čapková 2008: s. 116–117.

⁷⁷ Ibidem, s. 121.

⁷⁸ KROPÁČEK, Luboš. Žena v islámské kultuře. *Religio: revue pro religionistiku* [online]. 1996, 4(2), 161 [cit. 2019-11-15].

⁷⁹ ABD AL-'ĀTĪ, Hammūda. *Zaostřeno na islám*. Praha: Ústředí muslimských obcí, 2010, s. 184–185.

⁸⁰ Kropáček in Knotková-Čapková 2008: s. 118–119.

⁸¹ KROPÁČEK, Luboš. Žena v islámské kultuře. *Religio: revue pro religionistiku* [online]. 1996, 4(2), 160 [cit. 2019-11-15].

Rodinné právo, kam patří například uzavření manželství či rozvod, se řídí především předpisy islámského práva šaría. V některých částech světa hraje však dodnes roli uplatňování tzv. zvykového práva (urf). Toto právo je přímo ustanoveno v Koránu, a to je důvodem toho, proč se tak úzkostně drží v muslimských zemích dodnes.⁸² Dle Knappa je právo šaría výsledkem dvou principů, personaly a teritoriality. Dle principu personaly se jedná o právo, které bývá dodržováno a uplatňováno všemi věřícími. Princip teritoriality je určující platnost zákona dle daného území.⁸³

Polygamie

Dnes asi nejvíce diskutovanou otázkou v oblasti muslimského manželství je **polygamie**. Používat v této souvislosti slovo polygamie tak, jak se tomu děje mnohdy v médiích, je však nepřesné. Polygamie obecně znamená být s více než jedním partnerem. V této souvislosti však mluvíme o soužití muže s více než jednou ženou, tedy o **polygynii**. Má-li naopak žena více než jednoho partnera, mluvíme o **polyandrii**. V islámu se však – podle Koránu – může muž oženit nejvíce se čtyřmi manželkami. Nejpřesnějším pojmem je zde tedy **tetragynie**.⁸⁴ V Koránu se však v souvislosti s tím stanovuje podmínka, kterou by měl každý pravý muslim splnit – musí být spravedlivý a pozorný ke všem ženám ve stejné míře.

*„Berte si za manželky ženy takové, které jsou vám příjemné, dvě, tři a čtyři; avšak bojíte-li se, že nebudete spravedliví, tedy si vezměte jen jednu nebo ty, jimiž vládnou pravice vaše. A tak se nejlépe vyhnete odchýlení“ (Korán 4:3).*⁸⁵

Je také opět zapotřebí brát v potaz historii. Tedy dobu, v níž byl tento verš zjeven Mohamedovi. V roce 625 n. l. došlo k bitvě u Uhudu, v níž padlo mnoho mužů. Tento verš má tedy praktický ráz, kdy šlo o zachování společnosti, především žen a sirotků. Ti nemohli zůstat bez ochrany a finančních prostředků. Lze jej tedy chápat v souvislosti s řešením společenské krize.⁸⁶

---

⁸² Kropáček in Knotková-Čapková 2008: s. 122.

⁸³ KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy: úvod do srovnávací právní vědy*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1996. s. 190–192.

⁸⁴ ABD AL-‘ĀTĪ, Hammūda. *Zaostřeno na islám*. Praha: Ústředí muslimských obcí, 2010, s. 165.

⁸⁵ *Vznešený Korán: komentářem a rejstříkem opatřený překlad významu do jazyka českého*. Překlad HRBEK, Ivan –PROCHÁZKA, Josef. 1. vyd. Praha: AMS ve spolupráci s TWRA, 2007, s. 31.

⁸⁶ HILLENBRAND, Carole. *Islám: Historie, současnost a perspektivy*. 2. vyd. Praha: Paseka, 2017, s. 217.

Mezi výhody tohoto uspořádání uvádějí muslimové ve svých argumentech také případy, kdy se sňatkem s další ženou vyřeší neplodnost a jiné otázky, což může vést k menšímu počtu rozvodů. Tento fakt znevýhodňuje ženy, jež nemají stejnou možnost v případě neplodnosti muže. Korán povoluje polygynii jako jediný způsob soužití mimo monogamii, polyandrie je přísně zakázána.⁸⁷

Polygynie bývá často ze strany západu kritizována, a to s ohledem na ženy. Ze strany muslimů se ozývá také protiargument, že monogamní svazky vedou k nevěře a pokrytectví, kdežto polygamní svazek je upřímný a férový.⁸⁸ Nutno zde brát v potaz skutečnost, že v předislámské křesťanské společnosti se polygynie vyskytovala taktéž. Známý je příklad krále Šalamouna s jeho sedmi manželkami. V Koránu se však vyskytuje i jiný verš, který existenci polygynie vlastně zatracuje. Říká současně, že spravedlivého zacházení se ženami nelze v polygamii dosáhnout.⁸⁹ Monogamie je tak považována za přijatelnější a společensky vítanější, zvláště v současné době, kdy jsou vícečetná manželství spíše vzácností.

„Nikdy vám nebude možno, abyste byli spravedliví mezi ženami, i kdybyste si to přáli. Neprojevujte však jedné z nich úplnou náklonnost a nenechávejte jinou jakoby visící ve vzduchu! Dosáhnete-li dohody a budete-li bohabojní – vždyť Bůh je věru odpouštějící, slitovný“ (Korán 4:129).⁹⁰

Manželství

Manželství hraje v muslimském světě významnou roli. Mnozí muslimové odsuzují Západ pro jeho úpadek tradiční role rodiny. Manželství je v muslimském světě něco zcela jiného, posvátného, silnějšího. Velký důraz se klade na tradiční heterosexuální partnerství. Homosexualita není tolerována a často bývá utajována.⁹¹ Nejedná se jen o smlouvu či obchod dojednaný mezi partnery. Přístup k němu se však liší podle jednotlivých zemí. V některých oblastech se stále ještě setkáváme s domluvenými sňatky, v jiných se již od této tradice pozvolna ustupuje. Jde o „*harmonii mezi mužem a ženou*“ nebo také „*mezi partnery a Bohem*“.⁹²

---

⁸⁷ Kropáček in Knotková-Čapková 2008: s. 122–123.

⁸⁸ Ibidem, s. 123.

⁸⁹ HILLENBRAND, Carole. *Islám: Historie, současnost a perspektivy*. 2. vyd. Praha: Paseka, 2017, s. 217.

⁹⁰ *Vznešený Korán: komentářem a rejstříkem opatřený překlad významu do jazyka českého*. Překlad HRBEK, Ivan –PROCHÁZKA, Josef. 1. vyd. Praha: AMS ve spolupráci s TWRA, 2007, s. 37.

⁹¹ KHIDAYER, E. *Arabský svět – jiná planeta?* Mladá fronta, 2011, s. 117.

⁹² ABD AL-‘ĀTĪ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám*. Praha: Ústředí muslimských obcí, 2010, 2010, s. 178–179.

Právní akt uzavření manželství je pak vždy proveden uzavřením smlouvy mezi ženichem a zákonným zástupcem nevěsty (tzv. walím) za přítomnosti dvou svědků. Walí je zpravidla otec nevěsty nebo některý z mužských příbuzných z otcovy strany. Za nejdůležitější je však považován dar neboli tzv. mahr. Jde o věno, tedy předem stanovenou částku, která je pak vyplácena otci nevěsty nebo přímo nevěstě.⁹³

Do manželství může dle zákona vstoupit každý svobodný a dospělý muslim, přičemž dospělým, tj. plnoletým, se mladík stává dosažením puberty, tedy věku 15 let. Stejně tak je od tohoto věku právně způsobilý a musí plnit všechny náboženské povinnosti v souladu s šarií.⁹⁴ Pro spoustu muslimských zemí je také typický komunitní život, převládá tzv. velkorodina. Ta je chápána jako patrilinéární a patriarchální.⁹⁵ Západní svět toto pojetí vnímá negativně pro jeho diskomfort v nedostatku soukromí. V manželství, jak je již v této práci zmíněno výše, „mají muži nad ženami vedoucí úlohu“⁹⁶ Zároveň s tím mají také povinnost svou rodinu materiálně zabezpečit.⁹⁷ Manželka nemá právo na jakékoliv spoluvlastnictví, má právo vlastnit pouze svatební dar a jsou jí finančně zabezpečeny náklady na živobytí. Muž má právo své manželce zakázat vycházení z domu či dokonce zakázat návštěvy příbuzných, žena má právo odmítnout doprovázet muže na služebních cestách.

Nerovné je postavení ženy s ohledem na její možnosti při výběru partnera. Zatímco muslim si může vzít i nemuslimku, není-li ateistka a vyznává-li jedno z dalších abrahámovských náboženství (křesťanka či židovka), muslimkám je striktně zakázáno, aby si braly muže jiného vyznání, než je islám.⁹⁸ Striktně jsou také zakázány příbuzenské sňatky.⁹⁹

Rozvod, dědictví

Mezi způsoby právního zániku manželství patří úmrtí, rozvod, vykoupení z manželství nebo prohlášení o neplatnosti sňatku.¹⁰⁰ V případě nefunkčních manželství jsou tedy rozvody v islámu povoleny, avšak stanovují se pro ně přísná pravidla. Jejich průběh má podstatu

---

⁹³ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 5. vyd. Praha: Vyšehrad, 2011, s. 127.

⁹⁴ *Ibidem*, s. 123.

⁹⁵ *Ibidem*, s. 127.

⁹⁶ Viz. rozhovor s muslimskou ženou

⁹⁷ Kropáček in Knotková-Čapková 2008: s. 124.

⁹⁸ HILLENBRAND, Carole. *Islám: Historie, současnost a perspektivy*. 2. vyd. Praha: Paseka, 2017, s. 217.

⁹⁹ ABD AL-‘ĀTĪ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám*. Praha: Ústředí muslimských obcí, 2010, s. 123.

¹⁰⁰ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 5. vyd. Praha: Vyšehrad, 2011, s. 128.

přímo v Koránu, který popisuje, jak se má správný muslim v tomto případě zachovat. V posvátném textu je mu věnována samostatná kapitola s názvem Rozvod.

„Proroku! Rozvádíte-li se se svými ženami, tedy se s nimi rozved'te v ustanovené pro ně lhůtě a počítejte přesně dny čekací lhůty a bojte se Boha, Pána svého! Nevyhánějte je z jejich domů a necht' z nich neodcházejí, leda kdyby se dopustily hanebnosti zjevné“ (Korán 65:1).

„A když ženy dosáhnou lhůty své, pak je buď' podržte podle zvyklosti vhodné, anebo se od nich odlučte také podle zvyklosti vhodné. A vyžádejte si svědectví dvou osob spravedlivých mezi vámi a přistupte k svědectví při Bohu“ (Korán 65:2).

Islámští právníci se zde shodnou na jednotném postupu, který opět znevýhodňuje ženy. Nejprve má být všemi možnými prostředky s co největším úsilím projevena snaha o smírné řešení, rozvod se chápe jako krajní řešení. Muži stačí, když v případě rozvodu se ženou pronese před svědky třikrát tuto větu: „Rozvádím se s tebou.“ Přičemž nemusí vůbec uvádět důvod svého rozhodnutí.¹⁰¹ Rozvod bývá tedy nejčastěji řešen formou zapuzení či propuštění ženy z manželství. Toto zapuzení pak může být konečné nebo odvolatelné.¹⁰²

Důležitým faktorem v případě rozvodu však zůstává souhlas obou manželů, který musí být vždy dodržen. Nesouhlasí-li jeden z manželů s rozvodem, musí dojít k rozvodu s pomocí soudu.¹⁰³ V případě rozvodu iniciovaného ze strany ženy je situace složitější. Žena musí uvést důvody, které jsou dále posuzovány soudcem. Korán tyto důvody přesně nespecifikuje, a proto jsou i v současnosti předmětem mnoha nejasností a sporů.¹⁰⁴ Jejich chápání se v muslimských zemích liší stát od státu. Všeobecně mezi ně patří například nedodržování vyživovací povinnosti na potomky nebo situace, kdy muž trpí vážnou a omezující chorobou nebo je impotentní.¹⁰⁵

Dalším znevýhodněním pro ženy je doba, po kterou si žena nemůže vzít dalšího muže. Jde o dobu čekání, zda se žena nenachází v pozhnaném stavu. Oproti tomu muž si může vzít jinou ženu téměř okamžitě.¹⁰⁶ Ovšem v čekací době je taktéž manžel povinen plnit finanční závazky vůči bývalé ženě. Obvykle jde o dobu tří až dvanácti měsíců. Toto období zároveň

---

¹⁰¹ ABD AL-'ĀTĪ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám*. Praha: Ústředí muslimských obcí, 2010, s. 180.

¹⁰² KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 5. vyd. Praha: Vyšehrad, 2011, s. 128.

¹⁰³ ABD AL-'ĀTĪ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám*. Praha: Ústředí muslimských obcí, 2010, s. 180.

¹⁰⁴ HILLENBRAND, Carole. *Islám: Historie, současnost a perspektivy*. 2. vyd. Praha: Paseka, 2017, s. 219–220.

¹⁰⁵ Kropáček in Knotková-Čapková 2008: s. 125.

¹⁰⁶ HILLENBRAND, Carole. *Islám: Historie, současnost a perspektivy*. 2. vyd. Praha: Paseka, 2017, s. 220.

slouží pro oba manžele jako doba nutná k definitivnímu rozhodnutí o rozvodu, kdy žijí manželé v odloučení. Často jsou pak v této době okolím nabádáni k opětovnému soužití.¹⁰⁷ Rozvod může být pro některé ženy v radikálnějších či zaostalejších oblastech diskriminující záležitostí. Ženy obecně bývají z příčin rozpadu manželství obviňovány více než muži.¹⁰⁸

Potvrdí-li muž pod přísahou, že manželské dítě není jeho vlastní a žena se tak dopustila nevěry, je manželství dle šarie právně rozvedeno, a to i za skutečnosti, když žena vypovídá opačně. Svědectví muže zde má větší váhu. Rozvedeno je také manželství, kdy jeden z partnerů odpadne od islámu.¹⁰⁹

Dojde-li k zániku manželství úmrtím muže, má žena nárok na dědictví. Jeho výše je však podmíněna existencí či neexistencí mužských potomků.¹¹⁰ Má-li žena mužské potomky, případně větší část dědictví synům, o polovinu méně pak dostanou dcery. Jako zdůvodnění se zde uvádí, že muž musí materiálně zabezpečit rodinu, a proto je nutností, aby měl k dispozici větší finanční kapitál. Zpravidla má žena vždy nárok na jednu polovinu dědictví muže, rovněž má právo na vlastnictví a spravování vlastního majetku.¹¹¹ Při sňatku žena taktéž dostává od muže věno, se kterým může sama nakládat dle svého uvážení. Svědectví u soudu má váhu jedné poloviny mužova svědectví.¹¹² Ačkoliv se nám tato ustanovení mohou dnes zdát vůči ženám nespravedlivá, s ohledem na dobu vzniku islámu jde o pokrokový jev. Ženy v tehdejších společnostech měly mnohem menší práva, než jaká jim byla přisouzena v islámu. Co se týče rodičovství, mají na své potomky nárok vždy muži.¹¹³ Avšak v útlém věku bývá zvykem dávat potomky do opatrovnictví ženám, a to především u dívek do devíti let věku, u chlapců pak do sedmi let.¹¹⁴

Oblékání

V otázce zahalování žen a jejich cudnosti se jednotlivé lokality ve světě velmi liší. V Koránu se však v této souvislosti nemluví pouze o ženách, jak bývá nemuslimy často mylně

---

¹⁰⁷ ABD AL-‘ĀTĪ, Hammūda. *Zaostřeno na islám*. Praha: Ústředí muslimských obcí, 2010, s. 180.

¹⁰⁸ HILLENBRAND, Carole. *Islám: Historie, současnost a perspektivy*. 2. vyd. Praha: Paseka, 2017, s. 229.

¹⁰⁹ KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 5. vyd. Praha: Vyšehrad, 2011, s. 129.

¹¹⁰ Kropáček in Knotková-Čapková 2008: s. 124.

¹¹¹ Kropáček in Knotková-Čapková 2008: s. 125.

¹¹² HILLENBRAND, Carole. *Islám: Historie, současnost a perspektivy*. 2. vyd. Praha: Paseka, 2017, s. 220.

¹¹³ ABD AL-‘ĀTĪ, Hammūda. *Zaostřeno na islám*. Praha: Ústředí muslimských obcí, 2010, s. 123.

¹¹⁴ HILLENBRAND, Carole. *Islám: Historie, současnost a perspektivy*. 2. vyd. Praha: Paseka, 2017, s. 220.

interpretováno, nýbrž o všech věřících.¹¹⁵ Najdeme zde tedy verše týkající se jak mužů, tak žen.

„Řekni věřícím, aby cudně klopili zrak a střežili svá pohlaví – a to je pro ně čistší, vždyť Bůh dobře je zpraven o všem, co konají“ (Korán 24:30).

Cudnost se tedy týká obou pohlaví bez rozdílu. Ovšem v případě žen jsou instrukce podrobnější. Žena má mít zahalenou hlavu a prsa. O přímém zahalování tváře však v Koránu zmínka není. Následující verš se již dále vyjadřuje pouze o ženách.

„A řekni věřícím ženám, aby cudně klopily zrak a střežily svá pohlaví a nedávaly na odiv své ozdoby kromě těch, jež jsou viditelné. A nechť spustí závoje své na nadra svá. A nechť ukazují své ozdoby jedině svým manželům nebo otcům nebo tchánům nebo synům nebo synům svých manželů nebo bratřím nebo synům svých bratří či sester anebo jejich ženám anebo těm, jimž vládne jejich pravice, nebo služebníkům, kteří nemají chťice, anebo chlapcům, kteří nemají pojem o nahotě žen“ (Korán 24:31). A pak dále: „Proroku, řekni manželkám svým, dcerám svým i věřícím ženám, aby přitahovaly k sobě své závoje! A toto bude nejvhodnější k tomu, aby byly poznány a nebyly uráženy. A Bůh je odpouštějící, slitovný“ (Korán 33:59).

Tyto Koránské verše jsou považovány v otázce odívání za ústřední. Dle Hillenbrandové je nejspornější právě verš 24:31– jde o velmi nejasný verš, který se dá vyložit mnoha způsoby. Muslimský překladatel koránu Muhammad Asad sám mluví o nejasnosti tohoto verše, jež umožňuje změnu výkladu v různých dobách. Dále se zde nalézá seznam mužů, před kterými není nutno na tato pravidla odívání dbát. Jde zejména o nejbližší mužské příbuzné, čili otce, bratra nebo manžela. Opět s pohledem historického celospolečenského kontextu je jasné, že zahalování žen není pouze otázka islámu a vzniku nového náboženství. Na Blízkém východě šlo například o běžnou praxi ještě před příchodem Mohameda, kdy se ženy z vyšších společenských vrstev stranily společnosti a nosily závoje.¹¹⁶

Závoj neboli šátek bývá v různých částech světa nazýván jinak a v různých muslimských oblastech je také kladen jiný důraz na jeho nošení. Zahalování má vždy jinou podobu, a dokonce i barvu. Za „standardní“ je považován šátek zakrývající hlavu, vlasy a šíji. Ovál obličeje však ponechává viditelný, jde o tzv. hidžáb. V některých zemích je v současnosti odsuzován jako výdobytek příliš liberálních myšlenek, vznikajících v důsledku prolínání

---

¹¹⁵ HILLENBRAND, Carole. *Islám: Historie, současnost a perspektivy*. 2. vyd. Praha: Paseka, 2017, s. 217.

¹¹⁶ *Ibidem*, s. 217–219.

islámské a evropské kultury. Jedná se o tzv. islámský fundamentalismus, který vede často až k reislamizaci a radikalizaci společnosti. V některých zemích naopak došlo v minulosti k ještě větší radikalizaci na zcela opačném pólu. Zahalování bylo zcela potlačováno, a to zejména ve 20. a 30. letech v Turecku a Íránu. Podle Kropáčka islám zahalování vyloženě nepožaduje.¹¹⁷

V Koránu se otázka zahalování objevuje ve výše uvedených verších, které jsou všeobecně považovány za sporné. Některé současné proudy vyžadují naopak zahalování společně s účastí na společenském dění. Více bude o těchto proudech řečeno v následující podkapitole.¹¹⁸

Další formou odívání je tzv. burka, která zahaluje celé tělo včetně obličeje, pouze v oblasti očí slouží k pozorování mřížka. Nikáb je obdobný oděv, jenž nezakrývá oblast očí, nýbrž pouze ústa a nos. Existuje také specifický muslimský oděv, který je splývavý a slouží rovněž k zahalování – nazývá se džilbáb, abája či čádor. Jako příklad můžeme uvést Omán, zemi v kulturních zvycích velice rozmanitou, a to díky existenci různých místních komunit. Každá z nich je charakteristická jiným zahalováním. Žijí zde jak sunnitě, tak ibádští muslimové, a proto některé ženy nosí pouze hidžáb, jiné burku a jiné nikáb. V Tunisku můžeme spatřit vedle sebe muslimskou ženu v moderním evropském oblečení a ženu v hidžábu. Nejpřísnější podmínky mají ženy v Afghánistánu a Pákistánu, kde chodí zahalené od hlavy až k patě. V Íránu se oproti dřívějšímu liberálnějšímu období ženy také zahalují, nosí však pouze mírnou formu šátku s odhaleným obličejem.¹¹⁹

Mendel o nošení šátku v muslimských zemích píše jako o symbolu, který má spíše kulturní, místní a etnický charakter. Jedná se tedy spíše o politické vyjádření islámu jako takového. Netýká se přímo islámu jako víry a nemá za primární účel zotročení nebo společenské ponížení žen. Nejde dokonce ani o specifický rys islámu. Napříč celým světem nenajdeme nošení jakékoliv pokrývky hlavy jako jednotící prvek víry.¹²⁰ V řadě muslimských zemí

---

¹¹⁷ KROPÁČEK, Luboš. Žena v islámské kultuře. *Religio: revue pro religionistiku* [online]. 1996, 4(2), 162–163 [cit. 2019-11-15].

¹¹⁸ KROPÁČEK, Luboš. Žena v islámské kultuře. *Religio: revue pro religionistiku* [online]. 1996, 4(2), 162–163 [cit. 2019-11-15].

¹¹⁹ HILLENBRAND, Carole. *Islám: Historie, současnost a perspektivy*. 2. vyd. Praha: Paseka, 2017, s. 229–230.

¹²⁰ MENDEL, Miloš. *Muslimové a jejich svět: o víře, zvyklostech a smýšlení vyznavačů islámu*. 2. vyd. Praha: Dingir, 2018, s. 230.

nenajdeme ženy s šátkem na hlavě, a jinde je zase dodržování pravidel odívání přísně vyžadováno.¹²¹

Podíváme-li se na tuto problematiku z historického hlediska, ženy se v dobách počínajícího islámu nezahalovaly. Lze tak usoudit z faktu, že v Koránu a hadísech najdeme popisy vzhledu Mohamedových manželek. Otázkou je dnes také historický vývoj nošení hidžábu z hlediska praktičnosti. Zatímco v některých převážně rolnických oblastech se šátek zřejmě neuchytil kvůli tomu, že ženy musely pracovat na poli a při sklizních, jinde mohl mít šátek funkci ochrany před prudkým sluncem a pouštním větrem.¹²²

Dnes, především v důsledku globalizace, jsou muslimové rozptýleni po celém světě, a to i v oblastech dříve převážně křesťanských. Zejména v Evropě došlo v posledních desetiletích k velkým migračním vlnám. Tito přistěhovalci si s sebou přinášejí své kulturní zvyklosti a odlišnosti v odívání i přístupu k ženám. Zejména ve Francii došlo v reakci na tyto podněty k velkým diskusím, které mají za následek zákaz kompletního zahalování na veřejnosti. Také v jiných evropských zemích se objevují snahy o radikálnější řešení, a to zejména v zemích s větším podílem muslimských emigrantů, jako je např. Velká Británie nebo Francie.

Vzdělání a vznik feministických hnutí

Stejně jako se liší pohled na ženské odívání, je odlišná i situace v oblasti ženského vzdělávání. Na velmi nízké úrovni je gramotnost žen v Pákistánu a Jemenu, kde dosahuje pouhých 28 %. Obrovský rozdíl v gramotnosti je oproti tomu například v Saudské Arábii, kde vzdělanost žen činí 70 %. Největší je pak v Jordánsku a Indonésii – 85 %. Porovnáme-li však vzdělanost mužů a žen v těchto zemích, není rozdíl tak velký. Tam, kde je celková úroveň vzdělání nízká, je tomu tak u obou pohlaví, avšak muži jsou na tom stále ještě lépe. Liší se také povaha vzdělání a jeho organizace. Zatímco na Káhirské univerzitě v Egyptě se mohou současně vedle sebe vzdělávat muži i ženy, jiná je situace v Saudské Arábii, kde existují oddělené vzdělávací instituce. V Arábii mají univerzity podobný vzdělávací systém i obsah studijních programů jako na Západě a ženy mají širší možnosti profesního uplatnění. V posledních letech však dochází ke stále častější emigraci muslimských žen na Západ, a to zejména za účelem kvalitnějšího vzdělání. Například ve Velké Británii studuje mnoho muslimských žen na právnických, lékařských či jiných

---

¹²¹ Např. Afgánistán

¹²² Ibidem, s. 231.

fakultách. Oproti tomu v Indii najdeme velmi zaostalý vzdělávací systém, který zdejšími vyznavačkám islámu umožňuje studium pouze omezeného počtu předmětů, převážně z oblasti vzdělávání v domácích pracích.¹²³

Téma ženského vzdělávání stálo za vznikem četných feministických hnutí a proudů ve 20. století i v současnosti. Za počátek vzniku feminizmu v islámu lze považovat kolonialismus a později také vliv světových válek.

2.3. Ženy v současné společnosti

V současnosti je velkým tématem zejména vzdělávání žen a rovnoprávnost pohlaví. Dříve zmíněná Riffat Hassanová se k této otázce vyjadřuje z pohledu liberální muslimky (narozené v Pákistánu), která žije a publikuje na Západě. Usiluje o nové pojetí Koránu, kde jsou si muži i ženy rovni. Diskriminace žen tak podle ní vychází až z interpretací pozdějších, navazujících na starší židovsko-křesťanské tradice.¹²⁴ V současnosti do sebe narážejí proudy liberalismu a fundamentalismu, který si, mnohdy až tvrdošjně, stojí za zachováním starých tradic, hodnot a pořádků. Moderní západní věda dokonce považuje podíl žen na ekonomice státu za zásadní. Velký podíl nezaměstnaných žen je podle některých teorií důvodem hospodářské stagnace některých muslimských zemí.¹²⁵

Dle sociologického slovníku je fundamentalismus definován jako hnutí, které hlásí návrat k původnímu náboženství a tradičním textům, vyžaduje naprostou oddanost a poslušnost. Klade důraz na navrácení tradičního postavení žen ve společnosti a upevnění teokratického způsobu vlády. Odmítá komunismus a kapitalismus jako rozvracující prvky. Původně byl tento pojem spojován s náboženstvím obecně. Zhruba od sedmdesátých let minulého století je však spojován výhradně s islámem.¹²⁶ S ohledem na tuto skutečnost nalezneme po celém světě různá pojetí postavení žen v islámu. Dokonce i v jednotlivých zemích se bude postavení ženy lišit podle toho, zda se nacházíme ve velkém městě nebo na venkově. V konkrétních oblastech pak také zaleží na postavení jednotlivých rodin a jejich majetkových poměrech, ale rovněž na původu a vzdělání rodičů. Ženy pocházející z venkovských oblastí některých muslimských zemí jsou i v současné době stále nuceny

---

¹²³ HILLENBRAND, Carole. *Islám: Historie, současnost a perspektivy*. 2. vyd. Praha: Paseka, 2017, s. 232.

¹²⁴ KROPÁČEK, Luboš. Žena v islámské kultuře. *Religio: revue pro religionistiku* [online]. 1996, 4(2), 158 [cit. 2019-11-15].

¹²⁵ *Ibidem*, s. 161.

¹²⁶ PETRUSEK, Miloslav – MAŘÍKOVÁ, Hana – VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996, s. 396.

pobývat zejména uvnitř v domě a zdržovat se převážně v ženské společnosti. Na veřejnosti jsou jim vyhrazeny oddělené prostory. Naštěstí je tomu tak ve stále menším měřítku.

Feministická hnutí pronikají i do těchto oblastí. Sílí vliv současného moderního způsobu života. Stále více dívek a žen chodí studovat na univerzity. Problémem však stále zůstává uplatnění těchto žen na trhu práce, kdy většina z nich nakonec skončí v domácnosti. Navíc mnoha z nich profesní kariéra či působení ve veřejném životě stále nic neříká. V zaostalých oblastech je i současnosti stále kladen obrovský důraz na dívčinu čest a zachování panenství před svatbou. Platí to zejména pro rodiny ve venkovských oblastech některých muslimských zemí. Za nedostatečně cudné může být přitom považováno i pouhé „pohlédnutí“ na muže či odhalení vlasů.¹²⁷

Moderní západní věda dokonce považuje podíl žen na ekonomice státu za zásadní. Velký podíl nezaměstnaných žen je podle některých teorií důvodem hospodářské stagnace některých muslimských zemí.¹²⁸ Rozmanitost místních kulturních zvyků mezi jednotlivými muslimskými zeměmi neumožňuje žádné zobecňování a zjednodušování, ke kterým dochází ze strany Západu. Je třeba danou problematiku nevnímat etnocentricky. Leila Ahmedová zároveň poukazuje na celou problematiku jako na důsledek kolonizace v 19. století.

Evropané si tehdy vytvořili například představu, že harémy jsou masovým prostředkem ženské diskriminace a mužského despotismu. Což může být vnímáno jako snaha o mocenskou převahu nad těmito zeměmi a propaganda proti islámu. Nošení šátku má však v muslimských zemích bohatou minulost. Již ve starobylé Persii v dobách před vznikem islámu ženy nosily šátek, i když tehdy to souviselo s odlišením jednotlivých společenských vrstev. Šátek nosily například ženy obchodníků či důležitých hodnostářů, ženy chudých rolníků, které musely pracovat na poli, nikoli.¹²⁹

Podle Hillenbrandové poukazuje americká studie z roku 2007 na skutečnost, že muslimské ženy chtějí mít stejná práva jako muži, mít možnost profesního uplatnění na trhu práce a osvobodit se od nátlaku své rodiny při rozhodování. Zároveň jsou však vyznavačky islámu obecně hluboce věřící a otázky víry pro ně znamenají jistá práva a také bezpečí.¹³⁰

---

¹²⁷ FROUZOVÁ, Magdaléna. *Závoj a džíny: ženy v islámském světě*. 2. vyd. Praha: Vyšehrad, 2006, s. 160.

¹²⁸ KROPÁČEK, Luboš. Žena v islámské kultuře. *Religio: revue pro religionistiku* [online]. 1996, 4(2), 161 [cit. 2019-11-15].

¹²⁹ AHMED, Leila. *Women and gender in Islam: historical roots of a modern debate*. 1. ed. New Haven: Yale University Press, 1992.

¹³⁰ HILLENBRAND, Carole. *Islám: Historie, současnost a perspektivy*. 2. vyd. Praha: Paseka, 2017, s. 234.

Oproti tomu Abu-Lughodová zdůrazňuje nevelkou roli odlišných osobnostních rysů každé ženy, na jejichž základě bude různým typům žen vyhovovat různé postavení ve společnosti. Některé ženy v souvislosti s hlubokým morálním a náboženským přesvědčením mohou preferovat roli v domácnosti, jiné jsou dominantnější a jejich spokojenost závisí na možnosti kariérního růstu.¹³¹ Důležitou roli hraje rovněž samotná spokojenost v manželství a míra lásky mezi partnery. Kropáček ve své studii uvádí: „*Ve fungující rodině se partneři o rovnoprávnost nezajímají.*“¹³² Díky obrovskému zájmu veřejnosti o tuto tematiku a množství vydaných publikací, ale i z iniciativy samotných žen je otázka společenského postavení ženy dnes otevřená a dynamicky se vyvíjí.

---

¹³¹ ABU-LUGHOD, Lila. *Do Muslim women need saving?* 1. ed. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 2013.

¹³² KROPÁČEK, Luboš. Žena v islámské kultuře. *Religio: revue pro religionistiku* [online]. 1996, 4(2), 162 [cit. 2019-11-15].

3. Muslimská obec v České republice

Tato kapitola si klade za cíl zmapovat muslimskou menšinu v České republice, její vývoj a případnou politickou a společenskou participaci. V současné době je nejen islámu, ale celé muslimské komunitě u nás jako celku věnována velká pozornost. Obyvatelé českých zemí se nikdy v minulosti nesetkali s takovým množstvím muslimských migrantů, jako je tomu v současnosti, i když ani dnes není muslimská menšina v České republice považována za příliš početnou. České země nebyly nikdy v žádném trvalejším kontaktu s islámem, snad jen v 16. století, kdy došlo k výpadu turecké armády hluboko do Evropy a několika pokusům o dobytí Vídně, hlavního sídla tehdejší vládnoucí habsburské dynastie. Jde tedy o jev zcela nový, přičemž není pochyb o pocitech nejistoty, které se ve společnosti v reakci na tuto skutečnost projevují, a to často v xenofobních názorech. Existuje u nás řada iniciativ a organizací, které mají za úkol soudržnost muslimské obce či šíření myšlenek islámu z misijních důvodů.¹³³ Najdeme zde však také řadu protiislámských iniciativ. V České republice se odhaduje počet muslimů někde mezi 10 000–20 000 osobami. Přesné údaje neexistují. Sčítání lidu z roku 2001 uvádí přibližně 3 600 vyznavačů islámu.¹³⁴ Tento údaj však nelze brát jako relevantní, protože mnoho lidí se k náboženskému vyznání tehdy nepřihlásilo.

Muslimskou komunitu u nás můžeme rozdělit na tři skupiny. Jde o české konvertity k islámu,¹³⁵ cizince s českým občanstvím a cizince bez českého občanství. V případě skupiny muslimů s českým občanstvím jde o přistěhovalce z řad první či druhé vlny, která se u nás objevila v 70. a 80. letech minulého století. Tito cizinci k nám ve většině případů přicestovali kvůli studiu, následně zde našli pracovní uplatnění a začali zakládat vlastní rodiny. Nejpočetnější skupinou muslimů u nás jsou však cizinci bez českého občanství, tedy pouze s trvalým či dlouhodobým pobytem na našem území. Jde především o studenty a pracující, kteří se k nám přistěhovali po roce 1989. Co se týká etnické rozmanitosti, největší skupinou jsou muslimové arabského původu (nejčastěji ze Sýrie, Iráku nebo Egypta), dále balkánští muslimové, Turci, Pákistánci a obyvatelé republik bývalého SSSR.

---

¹³³ MENDEL, Miloš. *Muslimové a jejich svět: o víře, zvyklostech a smýšlení vyznavačů islámu*. 2. vyd. Praha: Dingir, 2018, s. 408.

¹³⁴ Český statistický úřad. Náboženská víra obyvatel podle výsledků sčítání lidu – 2011 [online]. © 2016 [cit. 2021-11-28].

¹³⁵ Početně nejmenší, odhadem asi 400 osob.

Dle výzkumu Daniela Topinky se odhaduje celkově až 78 různých zemí, odkud muslimové do ČR přišli.

Převážná většina muslimů u nás je sunnitského vyznání (odhadem necelých 63 % turkického a 29 % arabského původu), počet šíitů u nás není znám.¹³⁶ Největší zájem budí a v otázce budoucího vývoje bude jistě i nadále poutat pozornost skupina muslimů, jež žádá o politický azyl.¹³⁷ Zcela nezmapovanou skupinou pak zůstávají nelegální imigranti, o jejichž počtu u nás nemáme žádné podrobnější zprávy, existují pouze odhady. S podrobnějším odhadem přichází zpráva Ministerstva vnitra z roku 2006, kde se udává počet muslimů v přesném čísle 11 235.¹³⁸

Důležitým měřítkem je zde také míra jejich religiozity a snahy o přizpůsobení se zdejším sociokulturním odlišnostem. Mezi muslimy všeobecně najdeme mnoho rozdílů v pojetí víry a vztahu k islámu či dodržování náboženských zvyků v praktickém životě, což odpovídá také charakteru muslimské obce v České republice. Nelze ji jako celek v žádném případě považovat za jednotnou. Sjednocující roli zde však hraje Ústředí muslimských obcí (UMO), které však získalo právní subjektivitu až v roce 2004.¹³⁹ Muslimská komunita však na legislativní problémy naráží i v současnosti.

Dnes je tedy největší prioritou UMO získat registraci na úrovni druhého stupně, která není v souladu s českým legislativním procesem. Důvody však nevycházejí pouze z právní skutečnosti, ale jsou také ideologické, náboženské a bezpečnostní. Oficiální právní postoj vůči islámu není pozitivní a hovoří o islámu jako o fanatickém náboženství, které nemá důvěryhodnou reprezentaci, s níž by oficiální státní instituce mohly být v kontaktu a mohly s ní jednat. Muslimové tak nesplňují daná kritéria pro registraci i v souladu se zákonem ČR.¹⁴⁰

---

¹³⁶ TOPINKA, Daniel (ed). *Integrační proces muslimů v české republice –pilotní projekt* [online]. 2007, [cit. 2019-11-15].

¹³⁷ MENDEL, Miloš. *Muslimové a jejich svět: o víře, zvyklostech a smýšlení vyznavačů islámu*. 2. vyd. Praha: Dingir, 2018, s. 408–410.

¹³⁸ TOPINKA, Daniel (ed). *Integrační proces muslimů v české republice –pilotní projekt* [online]. 2007, [cit. 2019-11-15].

¹³⁹ MENDEL, Miloš. *Muslimové a jejich svět: o víře, zvyklostech a smýšlení vyznavačů islámu*. 2. vyd. Praha: Dingir, 2018, s. 409–411.

¹⁴⁰ BEČKA, Jiří – MENDEL, Miloš. *Islám a české země*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 1998, s. 170–175.

Charakteristika muslimské obce v České republice

Největší počet muslimů se v současnosti nachází zejména ve velkých městech, kde organizační činnost a náboženské aktivity koordinují Islámská nadace v Praze a Islámská nadace v Brně, jež jsou soustředěny kolem místních mešit. Pražská islámská nadace sídlí na stejném místě jako Islámské centrum v Praze a její aktivity začínají rokem 1989, kdy se skupina místních muslimů začala aktivně scházet ke společným modlitbám. Nadace si nejprve pronajímala prostory na Krči v Praze 4. Později získala mnohem větší prostory a přesídlila na Prahu 9. Zde sídlí také kancelář Svazu muslimských studentů. Od roku 2003 vlastní nadace také prostory v centru Prahy, které slouží jako informační centrum. Poskytuje tam také kurzy arabštiny. Dále své aktivity soustřeďuje na provozování Islámského centra v Praze 9 a modlitebny v centru Prahy, charitativní činnost, vzdělávání a organizaci kulturních aktivit. Pořádá pravidelné páteční a sváteční modlitby.

Kázání probíhají dvojjazyčně – v arabštině i v češtině. Nachází se zde také knihovna s arabskou literaturou. Nadace poskytuje program pro věřící v době ramadánu. Věřící se mohou zúčastnit společné večeře, kterou sponzoruje nadace, a mohou zde přenocovat v posledních deseti dnech tohoto svátečního měsíce. Dále pro své členy nabízí možnost konzultace v náboženských a právních otázkách.

Islámská nadace spolupracuje také s dalšími spolky a organizacemi, které se orientují na muslimskou menšinu. Spolupracuje s Brněnskou nadací a se Svazem muslimských studentů. Důležitá je také její edukační činnost pro širokou veřejnost, kdy nabízí prohlídky mešity a přednášky o islámu (i pro nevěřící).

Nadace nejen aktivně sleduje muslimy v uprchlických táborech po celé České republice, ale také jim pomáhá. Jedná se o tábory v Kostelci nad Orlicí, Stráži pod Ralskem nebo Bělé pod Bezdězem. Zde pomáhá muslimům se správou a poskytuje potravinovou i materiální pomoc. Zařizuje také vzdělávání dětí a poskytuje jim školní pomůcky i zázemí pro výuku.¹⁴¹ V současné době musí hlavně řešit zajišťování muslimských pohřbů, protože u nás existují pouze dva muslimské hřbitovy, což je pro pokrytí potřebné kapacity nedostačující.

Mezi další důležité organizace řadíme již výše zmíněný Svaz muslimských studentů, ten má své pobočky rovněž v Brně, Olomouci, Plzni a Hradci Králové. Svaz organizuje různé

---

¹⁴¹ MENDEL, Miloš. *Muslimové a jejich svět: o víře, zvyklostech a smýšlení vyznavačů islámu*. 2. vyd. Praha: Dingir, 2018, s. 421–424.

kulturní a vzdělávací konference, zabývá se vzděláváním a sdružováním muslimské studentské komunity a stará se také o naplnění náboženských potřeb svých členů.

Zakladatelem je Muhammad Abbás al-Mu'tasim, původně súdánský student.¹⁴² Svaz má také své vlastní internetové stránky, kde však nenalezneme mnoho informací. Více aktivní je svaz na sociálních sítích, zejména na Facebooku¹⁴⁴, ale rovněž na webových stránkách www.islam.cz, kde funguje i muslimské zpravodajství.

Muhammad Abbás je také zakladatelem Muslimské unie, jedné z nejdůležitějších muslimských institucí u nás. Jde o organizaci, která si klade za cíl především edukativní a osvětovou činnost. Zabývá se šířením informací ohledně islámu, muslimské komunity a kulturních zvyklostí svých členů. Stará se o muslimy, ohrožené živelními pohromami nebo o sociálně slabší a jinak ohrožené. Sídlí na Praze 2 a do její působnosti spadá celá Česká republika.¹⁴⁵ Muslimské organizace u nás se však stále soustřeďují pouze na aktivity, jež se týkají islámu. V České republice se kromě již zmíněných mešit v Praze a v Brně nachází také mnoho muslimských modliteben. Ty jsou soustředěny na studentských kolejích. Velkou část praktikujících muslimů u nás tvoří zejména vysokoškolští studenti. Například v Praze se modlitebny nachází na koleji Hvězda a 17. listopadu. Zajímavá je také modlitebna v Teplicích, kde funguje pobočka Islámské nadace v Praze. I v tomto městě se vyskytuje četná muslimská skupina.¹⁴⁶

Významnou roli v současné muslimské komunitě hraje publikační činnost, která má cíl šířit pravdivé a nezkreslené informace ohledně islámu. Zaměřuje se mimo jiné na vysvětlování a odstranění nepravd a dezinformací šířených v médiích. Příslušníci muslimské komunity tak často vystupují v médiích a zabývají se rozsáhlou vydavatelskou činností, o čemž svědčí existence četných publikací a vzdělávacích brožurek, jež jsou určeny jak členům komunity, tak širší veřejnosti.

3.2. Vývoj muslimské komunity u nás

Každá kultura má svá náboženská, společenská, etická a jiná pravidla, jimiž se řídí. Slouží k uchování a zajišťování funkčnosti jednotlivých kulturních prvků. Zajišťují taktéž funkčnost

---

¹⁴² MUSLIMSKÁ UNIE. Kdo jsme. *Muslimskaunie.cz* [online]. © 2016 [cit. 2019-11-15].

¹⁴⁴ Najdeme pod odkazem islám dnes – muslimské zpravodajství

¹⁴⁵ MUSLIMSKÁ UNIE. Stanovy. *Muslimskaunie.cz* [online]. © 2016 [cit. 2019-11-15].

¹⁴⁶ MENDEL, Miloš. *Muslimové a jejich svět: o víře, zvyklostech a smýšlení vyznavačů islámu*. 2. vyd. Praha: Dingir, 2018, s. 421.

společnosti jako celku a přispívají k utváření vztahů uvnitř i mimo ni. Každá kultura tedy musí být vnímána i v jejím historickém a společenskovedním kontextu. Je nutné znát důležité historické mezníky, které ji spoluutvářely a formovaly. Jedině tak je možné jí porozumět ve větší hloubce a širších souvislostech.¹⁴⁷

Tato kapitola se soustředí zejména na vývoj muslimské komunity současnějšího rázu, tedy od dob vzniku ČSR. Nelze však opomenout několik zmínek o střetu muslimského a křesťanského světa napříč celou historií českých zemí. Ta sahá již do dob Velké Moravy. Zde lze ovšem nalézt pouze malé množství pramenů, zmínky lze najít zejména v oblasti dálkového obchodu. K dalším výraznějším střetům pak docházelo také v dobách křížových výprav. S rozvojem mořeplavectví a zámořských objevů od počátku novověku a příchodu renesance také souvisí častější střety mezi „západní“ (evropskou) a „východní“ (islámskou) kulturou. Vývoj na našem území však zřetelněji ovlivnilo až připojení zemí Koruny české k dědictví rodu Habsburků, ale také ho ovlivnily pozdější války s Osmanskou říší. Turkům se podařilo nejednou dostat až k hranicím Vídně, a to při jejím obléhání v letech 1529 a poté ještě o století později, v roce 1683. I zde se však jednalo o střety související spíše s bezprostředním „tureckým nebezpečím“ a ohrožením naší suverenity, jak bylo předkládáno tehdejší propagandou ze strany Habsburků.¹⁴⁸

K bezprostřednímu setkání mezi tehdejšími obyvateli českých zemí a muslimů docházelo až po připojení Bosny a Hercegoviny jako části Balkánského poloostrova k tehdejšímu Rakousko-Uhersku, a to v roce 1878. S tím souvisí také bezprostřední vliv na formování zákonů, které platily i na našem území. Po anexi Bosny a Hercegoviny v roce 1908 došlo ke změně zákona o náboženské toleranci, protože mezi obyvatele Rakouska-Uherska přibyl téměř milion muslimů, kteří žili na tomto území. Zákon, o kterém je zde zmínka, je známý jako *zákon o islámu*, jenž platil rovněž na území Čech a Moravy. Zákon postavil na roveň katolického náboženství islámskou víru.

Tato změna měla za důsledek častější imigraci muslimů na území dnešních Čech a Moravy a vedla k vytvoření nové muslimské komunity u nás. V roce 1918 se pak muslimové žijící v českých zemích stávají automaticky občany nově vzniklé Československé republiky a na

---

¹⁴⁷ ČERVENKOVÁ, Denisa – RETHMANN, Albert-Peter. *Islám v českých zemích*. 1. vyd. Praha: CMS – Center for Migration Studies, 2009, s. 31.

¹⁴⁸ BEČKA, Jiří – MENDEL, Miloš. *Islám a české země*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 1998, s. 175–179.

jejich migraci neměl nově vzniklý státní útvar žádný vliv.¹⁴⁹ Muslimská menšina se naopak spíše rozrůstala vlivem nově přichozích imigrantů ze Sovětského svazu.

Nejvýraznějším mezníkem ve formování muslimské komunity na území dnešní České republiky je období od poloviny třicátých let 20. století.¹⁵⁰ Od této chvíle se muslimská komunita začíná také projevovat výrazněji, a to společnými sdružujícími aktivitami. Do této doby se totiž setkáváme s praktikujícími muslimy jakožto jednotlivci. Roku 1934 však došlo k založení tehdejší *Muslimské náboženské obce pro Československo* s ústředím v Praze.

Založila ji skupina praktikujících muslimů v čele s českým publicistou Mohamedem Abdallou a konzulem Abd al-Hamídem al-Bábou. Současně s tímto aktem také vznikl muslimský plátek *Hlas Muslimské náboženské obce*.¹⁵¹ V čele stála volená Rada, jejíž složení tvořili předseda, místopředseda, jednatel, pokladník, duchovní a dva přísedící. Tato náboženská obec však byla oficiálně uznána za platnou až v roce 1941 po četných problémech se státní legislativou.¹⁵² Muslimská obec však nevystupovala v dalších letech jednotně, což vedlo k opětovným problémům se státním aparátem a k pozastavení její činnosti. Během druhé světové války u nás byla činnost muslimské obce utlumena nebo probíhala v pozadí veřejných událostí. Nejvýraznějším představitelem této éry se však stal Alois Bohdan Brikcius, který je znám řadou nacistických válečných zločinů, pro něž byl vyšetřován.¹⁵³ Nesporné je jeho sympatizování s nacistickým režimem.

Po konci války činnost Muslimské náboženské obce pro Československo nebyla přerušena, avšak její nejvýraznější válečný představitel Brikcius byl zatčen, a to ještě před vydáním Benešových dekretů. Celá obec pak prošla jakousi vnitřní transformací a stala se spíše volným zájmovým sdružením několika málo jednotlivců.

Ti se pak často věnovali odborné a publicistické činnosti v oblasti svého zájmu – například Jiří Bečka se stal odborníkem na tádžickou a perskou literaturu nebo Jan Hrbek vypracoval dnes nejznámější český překlad Koránu.¹⁵⁴ K pronásledování českých muslimů po nástupu

---

¹⁴⁹ MENDEL, Miloš – OSTŘANSKÝ, Bronislav – RATAJ, Tomáš. *Islám v srdci Evropy: vlivy islámské civilizace na dějiny a současnost českých zemí*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007. s. 333.

¹⁵⁰ TOPINKA, Daniel (ed). *Integrační proces muslimů v české republice – pilotní projekt* [online]. 2007, [cit. 2019-11-15].

¹⁵¹ MENDEL, Miloš – OSTŘANSKÝ, Bronislav – RATAJ, Tomáš. *Islám v srdci Evropy: vlivy islámské civilizace na dějiny a současnost českých zemí*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007. s. 336.

¹⁵² *Ibidem*, s. 346–347.

¹⁵³ BEČKA, Jiří – MENDEL, Miloš. *Islám a české země*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 1998, s. 179–182.

¹⁵⁴ MENDEL, Miloš – OSTŘANSKÝ, Bronislav – RATAJ, Tomáš. *Islám v srdci Evropy: vlivy islámské civilizace na dějiny a současnost českých zemí*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007. s. 362–366.

komunistického režimu u nás české komunistické úřady nepřikročily a činnost obce nebyla shledána jako „kolaborantská“. Patrně byla považována za příliš bezvýznamnou. Přispěla k tomu nejspíše i mezinárodní situace v otázce izraelsko-palestinského konfliktu, která se nevyvíjela dobře pro arabské země, a tudíž ani pro islám. Toto náboženství bylo komunistickým režimem shledáno jako zpátečnické a nedůležité. Přesto však počet muslimů u nás neustále přibýval, a to s ohledem na zahraniční stipendia pro studenty vysokých škol. Mnoho z nich se po ukončení studia rozhodlo v tehdejší ČSSR zůstat a natrvalo se zde usadit. V roce 1968 byla činnost obce opět zaktivizována a během pražského jara se zde objevil pokus o její obnovu. K tomu však již nedošlo a činnost byla opět utlumena až do roku 1989, kdy u nás padla komunistická vláda.¹⁵⁵

Obnova demokracie v České republice však pro muslimskou obec u nás neznamenal okamžité obnovení činnosti. Trvalo několik let, než se tomu tak stalo. Zřejmým důvodem je bezpochyby mezinárodní i domácí politické klima, které islámu příliš nepřálo.¹⁵⁶ Devadesátá léta obecně jsou ve světě považována za vrchol xenofobie a antipatií vůči islámu, a to zejména s ohledem na již zmíněnou situaci v Izraeli. Přesto se u nás během posledních deseti let minulého století několik muslimských organizací zformovalo. Největším problémem však bylo oficiální uznání a právní legitimita celé obce. Nejasnosti ohledně formálních představitelů a neschopnost celé obce vystupovat navenek jednotně vedla ke komplikacím v komunikaci mezi muslimy a státním úřednickým aparátem. V květnu 1991 došlo také k ustavení Ústředí muslimských náboženských obcí (UMNO), které se stalo zastřešujícím orgánem v čele s M. A. Šilhavým a sídlem v Třebíči. Pro Ministerstvo kultury šlo o jediný právě uznatelný subjekt, který zastupoval muslimskou obec u nás. Cílem celé iniciativy bylo dosáhnout právního uznání a vytvořit kulturní centra pro muslimy ve všech větších městech ČR – tedy v Praze, Brně a Ostravě. UMNO však nebylo uznáno jako náboženská společnost ani v roce 1997. Pro tento účel tedy došlo ke vzniku dalších dvou organizací, a to Nadace pro založení a provoz islámského centra v Praze a nadace stejného jména v Brně.

Obě byly registrovány jako organizace kulturní povahy, a tedy uznány Ministerstvem kultury za oficiální právní subjekty. V roce 1990 se největší počet muslimů nacházel na Moravě, konkrétně v Jihomoravském kraji. Městem s největší muslimskou menšinou bylo tehdy Brno a jeho okolí¹⁵⁷, a proto se zde objevila myšlenka na výstavbu první mešity právě

---

¹⁵⁵ Ibidem, s. 378.

¹⁵⁶ BEČKA, Jiří – MENDEL, Miloš. *Islám a české země*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 1998, s. 179.

¹⁵⁷ BEČKA, Jiří – MENDEL, Miloš. *Islám a české země*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 1998, s. 180.

tady. Nápad se podařilo zrealizovat až v roce 1996, kdy bylo muslimské obci uděleno právo na postavení vlastní mešity v Brně. Nesměla však narušit architektonický ráz města a nesměla obsahovat ani žádné orientální či islámské prvky (např. minarety). Otevřena byla v roce 1998.¹⁵⁸ Jako druhá pak byla později otevřena mešita v hlavním městě Praze.

V roce 1992 založil Ing. Nazíh Burhán Islámské centrum v Brně. Za oficiálního duchovního mecenáše je však považován M. A. Šilhavý. Pod jeho vedením je zde obnovena kazatelská činnost, vznikají první modlitebny a je znovuobnovena také publikační činnost. Hlavním cílem je poskytnout oporu brněnské muslimské komunitě a vystavět zde jejich kulturní centrum.

K iniciativě se přidávají také nezávislí čeští badatelé a orientalisté, vzniká tak skupina odborníků na islám, která podporovala publikační činnost celého střediska. V Praze se iniciativy jako první ujal Petr Pelikán, český islamolog a konvertita k islámu. Spolu s Šilhavým poté založil Ligu českých muslimů.¹⁵⁹

Založen byl také Všeobecný svaz muslimských studentů v ČR, a to Ing. Muhammadem Abbaás al-Mu'tasim, jenž pochází ze Súdánu. Jednalo se o organizaci sdružující především mladé studenty z arabských zemí, kteří studovali v Praze a v Brně. Všechny tyto dosavadní organizace uznávaly Šilhavého za svého neoficiálního duchovního vůdce. Jedinou organizací, která se postavila proti jeho autoritě a vystupovala jako samostatný subjekt, je Islámský svaz – klub přátel islámské kultury. Jediný také není uznáván Muslimskou náboženskou obcí.¹⁶⁰

Velký vliv na celou situaci měla také zvyšující se imigrace muslimů ze zahraničí. Postupně se tak formuje celá muslimská komunita u nás, která mění svou strukturu. Přibývají například konvertité z řad českých občanů, uprchlíci, studenti či muslimové s povoleným politickým azylem, kteří se zde postupně také trvale usazují a zakládají rodiny. Porovnáme-li však situaci v České republice se situací ve Velké Británii, kde v současné době žije velký počet muslimských přistěhovalců. Ve Velké Británii docházelo během minulého století k mnohem větší sekularizaci muslimské skupiny obyvatel od ostatních. Jednotlivé skupiny muslimů se taktéž postupně sekularizovaly jedna od druhé. A to podle etnické i klanové příslušnosti, na rozdíl od České republiky, kde můžeme v tomto porovnání muslimskou

---

¹⁵⁸ Ibidem, s. 180.

¹⁵⁹ MENDEL, Miloš – OSTŘANSKÝ, Bronislav – RATAJ, Tomáš. *Islám v srdci Evropy: vlivy islámské civilizace na dějiny a současnost českých zemí*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007, s. 388.

¹⁶⁰ BEČKA, Jiří – MENDEL, Miloš. *Islám a české země*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 1998, s. 180.

náboženskou obec a její vystupování navenek považovat za jednotnější. Jednotlivé skupiny přistěhovalců u nás, na rozdíl od Velké Británie, nekladou takový důraz na patriarchální charakter manželství s ohledem na lokální původ. V porovnání s vývojem u nás zde není kladen důraz na etnický a sociální původ, více než na míru religiozity či náboženské zvyky. Tato tendence v Británii souvisela s očekáváním budoucího návratu do původní země, což vedlo k silnému upnutí se tamních muslimů na původní společenské a kulturní vazby. Tato tendence byla nejvýrazněji viditelná zejména v sedmdesátých letech minulého století.¹⁶¹

Od roku 2000 se počet muslimů v ČR neustále zvyšuje, což vede k předpokladu neustálého střetávání muslimské a české komunity, a to zejména ve větších městech.¹⁶² Nejvíce byl tento střet kultur vyostřen ve sporu o otevření dalších mešit v Orlové a v Teplicích. Návrhy muslimů byly ze strany české veřejnosti opakovaně zamítány. Starosta města Teplice obdržel v této věci otevřený dopis občanů, ve kterém se jasně vyjádřili proti výstavbě mešity. Dopis byl podepsán pěti místními křesťanskými komunitami. Je tedy zřejmé, že nejde čistě o spor kulturní, ale také náboženský. V dopise jsou jasně vyjádřeny obavy veřejnosti z vlivu islámu a samotné mešity na veřejný a kulturní život obce. Postoj je v dopise vyjádřen takto: „*Jsmo zemí s křesťanskou tradicí a stavba mešity by tedy vzhledem k naší historii a kulturnímu dědictví minulých století byla spíše ztrátou než ziskem.*“¹⁶³

V současné době se mešity nacházejí pouze v Praze, Brně a Hradci králové. Modlitebny však existují také v menších městech, jako jsou Teplice, Olomouc, Ostrava, Karviná, Plzeň, Hradec Králové, České Budějovice, Liberec a Karlovy Vary.¹⁶⁴

4. Empirický výzkum

4.1. Cíle výzkumu, výzkumné metody, vzorek

V současné době představuje samostatnou kapitolu k řešení v životě každého muslima problematika ženské otázky. Zároveň se stává předmětem četné kritiky ze strany nevěřících. Nese s sebou řadu stereotypů a předsudků. Za nejvíce problematickou je považována zejména otázka hidžábu a jeho nošení na půdě vzdělávacích institucí, jako jsou školy.

---

¹⁶¹ CESARI, Jocelyne. *When Islam and democracy meet: Muslims in Europe and in the United States*. 1st ed. New York: Palgrave Macmillan, 2004, s. 178.

¹⁶² TOPINKA, Daniel (ed). *Integrační proces muslimů v české republice – pilotní projekt* [online]. 2007, [cit. 2019-11-15].

¹⁶³ MENDEL, Miloš – OSTŘANSKÝ, Bronislav – RATAJ, Tomáš. *Islám v srdci Evropy: vlivy islámské civilizace na dějiny a současnost českých zemí*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007, s. 398.

¹⁶⁴ Neoficiální statistika

V České republice je tento problém nový a české obyvatelstvo tak je zcela neinformované a nepřipravené čelit novým společenským změnám. U nás se oproti jiným státům v Evropě s muslimy neseťkáváme tak často, i když ve větších městech, jako je například Praha, se již na ulici se zahalenými ženami můžeme setkat zcela běžně. Záleží tedy na konkrétní oblasti a místu, kde se nacházíme. Problematická je také skutečnost, že muslimské ženy jsou na první pohled vidět více než muži. Právě tato skutečnost je dána jejich zahalováním, zatímco u mužů neplatí v odívání takto přísná pravidla. Na zahalování u nás pohlíží mnoho obyvatel s nedůvěrou a opatrností.

Specifikem České republiky je taktéž nízká míra religiozity, což má za následek právě netoleranci vůči samotným náboženstvím, ale i náboženským projevům všeobecně. Přitom v současnosti u nás stoupá počet konvertitů k islámu, a to zejména ženského pohlaví. Velký počet z nich je přitom vysokoškolsky vzdělaných nebo studentek. Tématem empirické části této práce je základní výzkumná otázka: Jak vnímají samotné muslimské ženy své postavení ve společnosti a jaká je jejich integrace do české společnosti?

Další úsek této bakalářské práce se tedy zabývá pohledem samotných muslimských žen na problematiku jejich postavení ve společnosti.

Zvolen byl kvalitativní výzkum, a to formou řízeného rozhovoru s muslimskými ženami, které v současné době žijí na území České republiky, zejména v Praze a okolí, a které pocházejí z muslimských zemí severní Afriky a Blízkého východu (případně z jihovýchodní Asie). Forma kvalitativního výzkumu byla vybrána s ohledem na charakter dané problematiky, protože se týká osobních témat. V potaz byla brána osobní interpretace respondentek, jejich náhled na problematiku postavení ženy ve společnosti a na otázku ženských práv. Kvantitativní průzkum v tomto případě nebyl vhodný, a to z důvodu citlivosti tematiky, ke které by mohly mít respondentky určitý odstup. Výzkum byl proveden částečně v terénu, kdy byla zkoumána muslimská komunita jako celek.

Pozornost byla však upřena zejména k ženské části muslimské komunity. V rámci výzkumu byla analyzována míra integrity muslimské komunity v Praze a jejím okolí, její zvyky a dodržování tradic. Byla provedena návštěva mešity a muslimské modlitebny, pozorován byl rovněž průběh muslimské modlitby a struktura návštěvníků mešity. Vše bylo organizováno pod záštitou Islámské nadace v Praze. Dále byl výzkum zaměřen na polostrukturované a strukturované rozhovory s jednotlivými zástupkyněmi muslimské komunity. Rozhovory byly částečně vedeny s respondentkami doma či v restauracích

a jiných stravovacích zařízeních. Měla jsem možnost seznámit se tak blíže s jejich kulturními zvyklostmi, stravovacími návyky nebo způsobem bydlení. Další metodou výzkumu bylo pozorování.

Sběr dat byl proveden nejprve pomocí jednoho kontaktu s arabskou dívkou, přičemž dále byly jejím prostřednictvím získány kontakty na další muslimské ženy. Sběr dat proběhl od listopadu 2019 do srpna 2021, přičemž první fáze výzkumu proběhla od listopadu 2019 do února 2019.

Poté musel být náhle terénní výzkum přerušen v důsledku celosvětové pandemie covidu-19. Veškeré další přímé kontakty byly omezeny na minimum. Průzkum byl tedy dále realizován pomocí sociálních sítí, kde autorka našla online muslimskou komunitu. Druhá fáze výzkumu byla provedena od září 2020 do prosince 2020. Pomocí Facebooku byly osloveny další respondentky a rozhovory s nimi proběhly pomocí videorozhovorů přes online platformy Microsoft Teams, ZOOM, Skype aj. Poslední část průzkumu byla opět vedena v terénu, protože došlo ke zlepšení celé situace okolo pandemie a uvolnění vládních opatření. Proběhla od června 2021 do srpna 2021. V poslední fázi byly respondentky osloveny také v přímém kontaktu. Částečně byl tedy celý průzkum veden přímo v terénu v osobním kontaktu s respondentkami a částečně byl veden přes online platformy. Při závěrečné analýze výsledků byla tedy zahrnuta skutečnost, že některé respondentky odpovídaly v nepřímém osobním kontaktu, a to mohlo vést ke zkreslení výpovědí. Online rozhovor s některými muslimskými ženami byl veden za účasti jejich rodinných příslušníků či partnerů. Je třeba tedy brát v potaz možné zkreslení či nepravdivost výpovědí.

Při dotazování byla pozornost kladena na tři základní výzkumné okruhy. Zaprvé na dodržování tradic a náboženských zvyklostí ze strany muslimských žen, jejich míru religiozity a dodržování předepsaného odívání. Zadruhé na jejich postavení ve společnosti a v rodině, míru jejich integrace a problémy s tím spojené, a konečně zatřetí autorka věnovala pozornost na pohled samotných muslimských žen na českou společnost a české kulturní zvyklosti.

4.2. Výzkumný vzorek

Celkem bylo dotazováno osm respondentek. Vzorek dotazovaných muslimských žen byl vybrán náhodně a po jeho analýze bylo zjištěno, že šlo v převážné většině o vysokoškolské studentky v produktivním věku, které žijí ve velkoměstě, pocházejí však z různých

arabských zemí a různých společenských poměrů. U vybraného vzorku žen byla zjištěna různá délka pobytu v ČR, a sice od několika měsíců po pobyt trvající prakticky od mládí, tedy 21 let. Převážně jde o ženy, jež pocházejí ze střední společenské třídy, a to zejména ve své původní domovině. Všechny zde žijí v dobrých materiálních podmínkách, žádná z nich nepatří mezi nelegální imigranty či uprchlíky. Důraz byl kladen na anonymitu celého průzkumu, na což byly ženy při rozhovoru několikrát upozorněny. Jejich jména byla tedy pro účel této práce záměrně pozměněna. Na počátku celého rozhovoru byly ženy dotazovány na jméno, původní národnost a věk.

Rozhovor byl složen z celkem devíti strukturovaných a polostrukturovaných otázek, jež byly formovány tak, aby byl kladen důraz na individualitu jedince a možnost dotknout se okrajově i jiných souvisejících témat. Vzhledem k povaze polostrukturovaných rozhovorů byla pozornost kladena i na mnohá jiná témata, jež souvisí s průzkumem, tedy podle vývoje konkrétního rozhovoru.

Respondentky:

- Aisha, 26 let; rodná země: Alžír; povolání v ČR: manažerka, učitelka a překladatelka do arabštiny; délka pobytu v ČR: 21 let; postavení v domovské zemi: větší město, střední třída; postavení v ČR: větší město, střední třída; vzdělání: bakalářské, management.
- Neila, 24 let; rodná země: Jemen; povolání v ČR: studentka 1. LF UK; délka pobytu v ČR: devět let; postavení v domovské zemi: větší město, střední třída; postavení v ČR: větší město, střední třída; vzdělání: maturita, studium VŠ.
- Jasmine, 33 let; rodná země: Libye; povolání v ČR: zůstala v domácnosti, aktivity ohledně Islámské nadace; délka pobytu v ČR: 19 let; postavení v domovské zemi: menší město, nižší střední třída; vzdělání: střední škola s maturitou.
- Serap, 28 let; rodná země: Sýrie; povolání v ČR: pracuje jako průvodkyně, cestovní ruch; délka pobytu v ČR: tři roky; postavení v domovské zemi: menší město, střední třída; postavení v ČR: větší město, střední třída; vzdělání: VŠ se zaměřením na ekonomii a cestovní ruch.
- Rafifa, 23 let; rodná země: Egypt; povolání v ČR: studentka VŠE; délka pobytu v ČR: osm let; postavení v domovské zemi: větší město, střední třída; postavení v ČR: větší město, střední třída; vzdělání: maturita, studium VŠ.

- Safira, 25 let; rodná země: Alžír; povolání v ČR: studentka 1. LF UK; délka pobytu v ČR: 15 let; postavení v domovské zemi: větší město, střední třída; postavení v ČR: větší město, střední třída; vzdělání: maturita, studentka VŠ.
- Najah, 34 let; rodná země: Maroko; povolání v ČR: v domácnosti; délka pobytu: pět let, postavení v domovské zemi: menší město, střední třída; postavení v ČR: větší město, střední třída; vzdělání: střední škola s maturitou.
- Kaira, 21 let; rodná země: Jordánsko; povolání v ČR: studentka VŠ; délka pobytu: 16 let, postavení v domovské zemi: větší město, střední třída; postavení v ČR: větší město, střední třída; vzdělání: studentka arabštiny, překladatelství.

4.3. Analýza dat z vlastního výzkumu

Nutno zdůraznit, že postavení žen v islámu se podstatně liší podle toho, v jaké zemi a v jakém prostředí se nachází. Často se liší také jednotlivé muslimské země, a to nejen svou kulturou, ale i postojem k islámu. Například postavení ženy v Afghánistánu bude jiné než postavení ženy v Egyptě, Sýrii, Palestině či Francii. Liší se také podle konkrétní oblasti pobytu. Jiné postavení budou mít ženy ve větších městech a jiné na venkově. Nutné je tedy zdržet se jakýchkoliv příliš zobecňujících či zjednodušujících postojů. Z rozhovorů s muslimskými ženami jasně vyplynula některá společná stanoviska. Zaznamenáván byl jejich pohled na změnu společenského postavení s příchodem do ČR, míra jejich společenské interakce s jinými ženami a celková spokojenost či nespokojenost se životem v České republice oproti jejich domovině.

Společným stanoviskem, na kterém se tyto ženy shodují, je kulturní šok, který zažívaly po migraci ze své domovské země do České republiky. Přejít do kulturně odlišného prostředí pro ně byl obtížný, kulturní rozdíly se jim zdály obrovské, přičemž ne vždy se jednalo o změny pozitivní. Některým z nich činí například stále problémy přizpůsobit se technickým vymoženostem a modernímu vybavení domácnosti. Některé respondentky označily dokonce moderní vybavení domácností a potřebu používat elektronické spotřebiče za nadstandardní luxus, který se jim zdá zbytečný. Pro některé z nich je také velice obtížné naučit se mluvit a psát česky. Vše ovšem záleží také na vzdělání respondentky a prostředí, ze kterého pochází.

Dotazované ženy hovoří o radikální změně jejich společenského postavení a práv. Tyto změny hodnotí většina z nich pozitivně, zejména možnost svobodně se pohybovat bez

doprovodu muže nebo pracovní příležitosti na trhu práce a možnost uplatnění jejich vzdělání. Mnohé z nich upouštějí od zvyku se zahalovat, v tomto případě jde však především o míru jejich religiozity a náboženského cítění. Pro mnohé z nich je šátek pouhým zvykem, přežitkem tradic udržovaných v jejich domovské zemi. Pro spoustu z nich je však šátek symbolem úcty k bohu a jejich víře a ponechávají si jej bez ohledu na kulturní prostředí, ve kterém se nachází. Některé ženy se k šátku upínají jako k symbolu úcty k jejich domovské zemi a tradicím. Objevuje se zde potřeba odlišit se od ostatních a „ponechat si něco ze své kultury“ i tady u nás. Pocit ztráty vlastní identity a odlišnosti je často právě tím, co tyto muslimské ženy u nás prožívají, a upnutí se k nošení šátku je tak pro ně symbolem udržení vlastní identity. Stejný význam pak má i dodržování jiných muslimských zvyklostí.

Obrovskou změnou se pro tyto ženy také stává nutnost umět se postarat samy o sebe, což je obvykle obrovský skok v přístupu k ženám oproti jejich vlastní domovině. Muslimské ženy zaznamenávají nutnost být samostatné a nezávislé na muži. Samozřejmě jejich původ hraje v tomto ohledu velkou roli. Dotazované respondentky jsou ženy pocházející z městského prostředí, často ze střední či vyšší střední vrstvy v původní rodné zemi. V tomto prostředí je samozřejmě vliv západní kultury větší než v rodinách chudších, které jsou více ortodoxně zaměřené a děti vychovávají tradičním způsobem. Na dotaz, zda se jim jejich postavení u nás zdá lepší a zda se cítí svobodněji, odpovídaly překvapivě často záporným způsobem. Pro západní svět je nepochopitelné, že v mnohých případech tyto ženy svého postavení nelitují a neměnily by ho. Respondentky často kritizovaly lhostejnost západní kultury ve věcech všeobecně lidských a morálních. Často je zmiňována například neochota pomoci druhému v tíživé životní situaci nebo při ohrožení života.¹⁶⁵ Dále je pro ně zářející netolerance druhých ve společnosti, či dokonce rasismus. Velmi odsouzeníhodné jim pak připadá pití alkoholu, zvláště na veřejnosti, chození po diskotékách a líbání na veřejnosti.

Najah popisuje své osobní setkání s netolerancí v české společnosti takto: „*Stalo se mi dokonce jednou, že si přede mnou odplivla jedna starší paní v metru a dost zhnuseně se na mě dívala, a to jenom proto, že jsem na sobě měla šátek.*“¹⁶⁶

Dotazované ženy si však velice dobře uvědomují, že chování vůči nim ve společnosti souvisí s kulturní odlišností a s jiným postojem západních společností vůči ženám. Muslimky si dobře uvědomují, že v Evropě jsou na ženy kladeny úplně jiné nároky, musí se stát

---

¹⁶⁵ Aisha, terénní deník 30. 6. 2021

¹⁶⁶ Najah, terénní deník 16. 7. 2020

samostatné, nezávislé a schopné se postarat samy o sebe. V partnerských vztazích jsou pak rovnocenné muži a jejich rozhodnutí a názory jsou plně respektovány. V prostředí, ve kterém se narodily, se ženy sňatkem stávají závislými na svých mužích, kteří je musí finančně i materiálně zabezpečit. Žena se muži musí přizpůsobit a „nechat se jím vést“. Neočekává se od nich žádná samostatnost, a tak mnohé z nich nejsou schopny přizpůsobovat se odlišnému kulturnímu prostředí. Samozřejmě rovněž záleží na věku, kdy opustily svá původní prostředí. Mnohé z nich jsou samostatnější, zde jde zejména o studentky VŠ, které již v českém prostředí vyrůstaly nebo se sem přestěhovaly ještě v průběhu studia na SŠ. U nich lze zaznamenat větší emancipovanost, naší kultuře se tak snadno přizpůsobují.

Všechny respondentky ale uvedly, že se necítí jako Češky a že se neztotožňují s českou kulturou a zvyklostmi. Připadají si, že sem tak úplně nezapadají, a jsou-li samy, mívají problémy najít si vhodného partnera. Podle Aishy: *„Je tady hodně emancipovaných žen a lidé si nepomáhají navzájem. Nekoukají kolem sebe, jsou neohleduplní. Když to porovnáte s Alžírskem, tak tam jsou ty lidi otevřenější, milejší. Tady mě nikdo nepustil v těhotenství sednout v tramvaji a tak. Ale v Alžírsku jsem třeba ani nikdy nemusela stát frontu jako žena.“*¹⁶⁷

Dotazované ženy sice dokážou najít mnohá pozitiva na postavení žen v českém prostředí, přesto si stále připadají jako cizí a českou společností nepřijímány. Většina z nich se chce vrátit zpět do své rodné země. Vadí jim odlišná společnost i odlišná morálka.

Podle oslovených žen jsou rozdíly mezi ženami v českém prostředí a v jejich rodné zemi patrné zejména v otázkách odívání. Ohledně nošení šátku není pochyb o nějakých diskusích, nezahalené obličejové a rozpuštěné vlasy nejsou ničím, co by je mohlo překvapit. Co je však pro mnohé nepochopitelné, je způsob odívání. Rafífa k tomu uvedla: *„Ženy v českém prostředí chodí snad úplně nahé. Nosí minisukně a krátké šaty, oblečení mají sice krásné a sladěné, ale příliš krátké. Já vím, že to, co mám, budu ukazovat pouze svému příteli, ale to co tady ženy nosí, je jako by se snad chtěly považovat za levné zboží.“*¹⁶⁸ Respondentky se cítí v českém prostředí nepřijímány kvůli tomu, co nosí na sobě. Ostatní ženy jim připadají příliš odhalené, vadí jim, že jsou středem pozornosti. Některé si však nedokážou představit, že by z domu vyšly bez šátku a zahalených ramen. Co se týká navazování společenských

---

¹⁶⁷ Aisha, terénní deník 30. 6. 2021

¹⁶⁸ Rafífa, terénní deník 05. 4. 2019

kontaktů a kamarádky vztahů, připadají české ženy respondentkám jako příliš uzavřené a chladné.

Vysokoškolsky vzdělané muslimky a ženy žijící u nás delší dobu, již od svého útlého dětství, však vypovídají, že pro ně nebyl problém najít si tu alespoň jednu či dvě české a nemuslimské kamarádky.¹⁶⁹ V tomto případě záleží opět na prostředí, ze kterého ženy pocházejí, nebo na délce pobytu v České republice.

Dotazované ženy se taktéž shodují v mnoha ohledech na svých názorech ohledně českých žen a mužů. Ženy jim připadají více emancipované, chladné a odměřené. Pozve-li například arabská žena kamarádku na návštěvu, dostane většinou kladnou odpověď. Arabská žena je vždy připravena přijmout návštěvu i bez ohlášení. Jsou více otevřené a srdečné, což je dáno nejspíše prostředím, ve kterém vyrůstaly.

Muslimské ženy jsou zvyklé být zdvořilé vůči ostatním i vůči sobě navzájem a nemají problém s tím, přivítat ve svém domě návštěvu téměř kdykoliv. Jedno pravidlo je však platné i zde: je zdvořilé zazvonit třikrát, ale víckrát už ne. „*Já, když jdu na návštěvu k nějaké kamarádce, vždycky zvoním nejvíc třikrát, víc už ne. Ony mají také nárok na nějaké to soukromí. Mohou být třeba zrovna ve sprše nebo se jim zkrátka a dobře nechce brát si na hlavu šátek. Mohou být neupravené nebo prostě jen nemají uklizeno.*“¹⁷⁰ Co se týče českých mužů, tak ti připadají dotazovaným ženám zženštilí, neotesaní až hrubí. Jsou zvyklí na to, že se žena umí postarat sama o sebe. Některým ženám dokonce připadají více jako ženy než jako muži. Pro některé z nich je nesmírně důležité, aby byl muž lepší než žena a aby se o ženu uměl postarat.

Vzorek dotazovaných žen se tedy jasně shoduje na odlišnosti daných kultur, přičemž českou kulturu vnímá jako odlišnou a příliš kontroverzní vůči některým společenským normám. Stejně tak vnímají i své postavení ve společnosti, vnímají sebe sama jako ženy, které sem příliš nezapadají. Chybí jim jejich původní domovina a často zažívají pocit nesounáležitosti s naší kulturou. Většina z dotazovaných respondentek se pak chce do budoucna do své původní země vrátit. Ženy pocházejí původně ze střední třídy a větších měst, jejich současný společenský status se tak příliš neliší. Jde o ženy, které žijí převážně v Praze a jejím okolí,

---

¹⁶⁹ Aisha, terénní deník 30. 6. 2021, Neila

¹⁷⁰ Neila, 24. 4. 2020

často vysokoškolsky vzdělané či studující. Většina z nich je součástí muslimské komunity, která u nás představuje uzavřenou a specifickou multikulturní skupinu přistěhovalců.

Závěr

Žena v islámské kultuře a její postavení je stále otázkou mnoha diskusí. Faktem zůstává, že muslimské pojetí rodiny má stále patriarchální charakter. Jiné postavení v rodině připisuje mužům a jiné ženám. Taktéž mužské a ženské dělení rolí zůstává stále tradiční a neměnné. Ovšem vše má svá negativa i pozitiva. Muž například nemůže bez vážného důvodu svou ženu zapudit. Poskytuje jí patřičnou ochranu i materiální zabezpečení. Toto právo vychází z islámského práva šaría, které je v mnoha zemích stále nejen nejvyšší mravní, ale i právní normou. Očima Evropana jde o nepochopitelné a odsouzeníhodné postavení žen v islámu. Podíváme-li se na celou věc však očima samotných muslimských žen, zjistíme, že mnohé z nich nejsou připraveny své postavení změnit. Jsou spokojeny se svou stávající situací i společenským statutem. Naopak mnohé z nich nechápou nejen evropské kulturní zvyky, ale i postavení žen, které jim je přisuzováno. Nutno přiznat, že v mnoha ohledech je postavení muslimských žen jednodušší než postavení žen v Evropě. Ovšem ani zde nelze zkoumaná stanoviska zjednodušit či zobecnit. Na otázku, jak žijí muslimské ženy v Evropě a jak žijí muslimské ženy v islámských zemích, nelze najít jednoznačnou odpověď. Stejně jako mají rozdílné názory a postoje evropské ženy, mají rozdílné názory a postoje i muslimské ženy. Některým z nich určité společenské postavení vyhovuje, jiné by si přály své postavení změnit. Nutno však připomenout, že drtivá většina muslimek, které žijí na území České republiky, by se raději vrátila zpět do své domoviny.

Za hlavní důvody své nespokojenosti s pobytem v České republice uvádějí muslimské ženy nejčastěji nesnadnou identifikaci s místním prostředím, pocit nesounáležitosti s jinou kulturou, jisté obtíže při vytváření vlastního ženského kamarádského okruhu nebo minimálně pocit nesourodosti a nesounáležitosti s ním. Dále mezi ně patří pocit nesouhlasu se splývajícím rozdělením rolí v rodině a v partnerských vztazích, pocit nesourodosti rodiny a nestálosti partnerských vztahů v českém prostředí nebo ateistické přesvědčení většiny obyvatel České republiky a jeho důsledek na mravní a jiné morální hodnoty ve společnosti. Muslimské ženy častokrát zdůrazňovaly svou víru jakožto prvek přispívající k jisté sounáležitosti a toleranci ve společnosti, ale také jako smysl lidského života a impuls ke konání mnohých věcí. Mezi důvody své nespokojenosti s pobytem u nás muslimské ženy uváděly také rozdílné chování mužů a žen v české společnosti, zejména rozdílné chování mužů vůči ženám, kdy respondentkám vadila zejména jejich přílišná zženštilost a očekávání větší ženské nezávislosti a soběstačnosti.

Nejvýrazněji však ke vnímání vlastního postavení ve společnosti z pohledu respondentek přispěla reakce okolí na jejich osobu – odlišnost v odívání, zahalování obličeje a ramen (celkově přílišné zahalování) a postoj většinové společnosti vůči muslimským ženám převzatý většinou z médií a prostřednictvím jiných informačních kanálů či sociálních sítí.

Seznam použitých informačních zdrojů

ABD AL-‘ĀTĪ, Hammūda. *Zaostřeno na islám*. Praha: Ústředí muslimských obcí, 2010. 203 s. ISBN 978-80-904373-6-4.

ABU-LUGHOD, Lila. *Do Muslim women need saving?* 1. ed. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 2013. 203 s. ISBN 978-0-674-72633-8.

AHMED, Leila. *Women and gender in Islam: historical roots of a modern debate*. 1. ed. New Haven: Yale University Press, 1992. 296 s. ISBN 0-300-04942-0.

BAHBOUH, Charif – FLEISSIG, Jiří. *Malá encyklopedie Islámu*. 1. vyd. Brandýs n. L.: Dar Ibn Rushd, 1993. 190 s. ISBN 80-900767-3-4.

BEČKA, Jiří – MENDEL, Miloš. *Islám a české země*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 1998. 231 s. ISBN 80-7220-034-8.

CESARI, Jocelyne. *When Islam and democracy meet: Muslims in Europe and in the United States*. 1st ed. New York: Palgrave Macmillan, 2004. 267 s. ISBN 0-312-29401-8.

Český statistický úřad. 2001 – 2011. Náboženská víra obyvatel podle výsledků sčítání lidu - 2011 [online]. [cit. 28.11.2021]. Dostupné z <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu>

ČERVENKOVÁ, Denisa – RETHMANN, Albert-Peter. *Islám v českých zemích*. 1. vyd. Praha: CMS – Center for Migration Studies, 2009. 153 s. ISBN 978-80-7021-852-5.

DENNY, Frederick Mathewson. *Islám a muslimská obec*. Překlad Kateřina Keilová. 3. vyd. Praha: Prostor, 2003. 194 s. ISBN 80-7260-088-5.

FROUZOVÁ, Magdaléna. *Závoj a džíny: ženy v islámském světě*. 2. vyd. Praha: Vyšehrad, 2006. 207 s. ISBN 80-7021-840-1.

HILLENBRAND, Carole. *Islám: Historie, současnost a perspektivy*. 2. vyd. Praha: Paseka, 2017. 301 s. ISBN 978-80-7432-685-1.

KHIDAYER, Emire. *Arabský svět - jiná planeta?* 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2011. 244 s. ISBN 978-80-204-2495-2.

KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy: úvod do srovnávací právní vědy*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1996. 248 s. ISBN 80-7179-089-3.

KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, Blanka a kol. *Obrazy ženství v náboženských kulturách*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2008. 351 s. ISBN 978-80-7185-890-4.

KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 5. vyd. Praha: Vyšehrad, 2011. 296 s. ISBN 978-80-7021-925-6.

KROPÁČEK, Luboš. Islám. In: KNOTKOVÁ-ČAPKOVÁ, Blanka a kol. *Obrazy ženství v náboženských kulturách*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2008. 356 s. ISBN 978-80-7185-890-4.

KROPÁČEK, Luboš. Islám a křesťanství. (Přednáška na Husitské teologické fakultě UK, zimní semestr). 1.10. 2020 - 30. 1. 2021

KROPÁČEK, Luboš. Žena v islámské kultuře. *Religio: revue pro religionistiku* [online]. 1996, 4(2), 157–165 [cit. 2019-11-15]. Dostupné z <<http://hdl.handle.net/11222.digilib/124765>>. ISSN 2336-4475.

MENDEL, Miloš. *Muslimové a jejich svět: o víře, zvyklostech a smýšlení vyznavačů islámu*. 2. vyd. Praha: Dingir, 2018. 302 s. ISBN 978-80-86779-45-4.

MUSLIMSKÁ UNIE. Kdo jsme. *Muslimskaunie.cz* [online]. © 2016 [cit. 2019-11-15]. Dostupné z <<https://muslimskaunie.cz/kdo-jsme/>>.

MUSLIMSKÁ UNIE. Stanovy. *Muslimskaunie.cz* [online]. © 2016 [cit. 2019-11-15]. Dostupné z <<https://muslimskaunie.cz/stanovy/>>.

PELIKÁN, Petr. *Sunna: pramen islámského práva*. 1. vyd. Praha: Vodnář, 1997. 163 s. ISBN 80-85889-13-7.

PETRUSEK, Miloslav – MAŘÍKOVÁ, Hana – VODÁKOVÁ, Alena. *Velký sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996. 747 s. ISBN 80-7184-311-3.

TOPINKA, Daniel (ed). *Integrační proces muslimů v české republice –pilotní projekt* [online]. 2007, [cit: 2021-03-05]. Dostupné z <<https://www.mvcr.cz/soubor/integracni-proces-muslimu-v-cr-pilotni-projekt.aspx/>>.

Překlad HRBEK, Ivan –PROCHÁZKA, Josef. 1. vyd. Praha: AMS ve spolupráci s TWRA, 2007. 760 s. ISBN 978-80-902419-4-7.

Seznam příloh

Příloha 1 – Výzkumné otázky	54
Příloha 2 – Strukturovaný rozhovor	55

Příloha 1 – Výzkumné otázky

Výzkumné otázky:

- 1) Jak jste vnímala odchod z Vaší rodné země a příchod do ČR?
- 2) V čem se liší evropská a islámská kultura a zvyky?
- 3) Cítíte se šťastnější v otázkách ženských práv, mateřství a rodinného života?
- 4) Jak se podle Vás liší postavení ženy v nemuslimské domácnosti a Vaše postavení v rodinném a partnerském životě?
- 5) Co si myslíte o polygamii?
- 6) Jak myslíte, že by se měla chovat žena muslimka v manželství?
- 7) Jaký máte postoj k nošení šátku? Případně proč jste se tak rozhodla?
- 8) Jak jste dospěla k tomu, že je pro Vás islám nejlepší víra?
- 9) Pociťovala jste někdy vyloženě nenávisť ze strany české společnosti kvůli víře?

Příloha 2 – Strukturovaný rozhovor

Příklad rozhovoru – žena jménem Aisha, 26 let, původem z Alžírsko, pracuje jako manažerka, liberální, spíše evropský styl života

1) Jak jste vnímala odchod z Vaší rodné země a příchod do ČR?

„Já jsem původem z Alžíru, tam jsem se narodila. Moje maminka je Češka, ale otec je z Alžíru. Sem jsme se odstěhovali, když mi bylo pět let. V Alžírsku jsem pak několikrát byla a pár let i žila.¹⁷¹ Táta, prý když se přestěhoval do ČR, přestal muslimské zvyky tolik dodržovat a přizpůsobil se víc zvykům v ČR. Ale řekla bych, že jejich vztah je zřejmě hodně o kompromisu. Máma se hodně tátovi přizpůsobovala. Já jsem byla ještě hodně malá, když jsme se sem přistěhovali, takže to srovnání nemám takové.“

2) V čem se liší evropská a islámská kultura a zvyky?

„Já jsem si tu našla práci. Pracuji jako manažerka a učím také arabštinu. Hlavně po kamarádkách, některé z nich jsou muslimky nebo mají za manžele muslima – ty jsou hodně submisivní a neváží si samy sebe. V budoucnu bych se ale chtěla do Alžírsko vrátit nebo tam aspoň pár let žít. Můj syn by měl vědět, co je to ta pravá víra, a ne, aby měl informace o islámu pouze z médií, nebo od Čechů a jejich pohledu na muslimy. V Alžírsku má každý pravověrný muslim svého imáma, který je právě učí tomu, aby se nestali těmi radikálními muslimy. Já jsem chodila na islám k imámovi v Alžírsku. Tam mě on tohle všechno vysvětlil. Učí pravý pohled na víru a distanci od radikalistů, ale samozřejmě názory jsou různé. Každý dítě jde nejdřív do mešity se učit, nejde nejdřív do školky, a tam tě učí, co je to islám, aby se z tebe nestal nějaký radikální blázen, džihádista, ale abys porozuměla, o čem ta víra je. Spousta z těch chlapů – džihádistů, který se prostě přihlásili k nějaký takovýhle radikální skupině, jako je například Islámský stát nebo cokoliv, tak jsou nevzdělaný a jsou negramotný a nenaučili se číst. Oni sice v tom svém základovém táboře Korán mají, ale vypráví jim ho jeden člověk, kterej nemá evidentně dobré úmysly. Takže oni nemají možnost si ho přečíst, tak to nejsou dobrý muslimové. V Koránu se píše, že k náboženství ta knížka prostě patří a pokud ty si ho nepřečteš, tak nejseš pravý muslim. Když se mě zeptá holčička, která by chtěla být muslimkou, co je první krok, který by měla udělat, tak jí řeknu, ať si přečte Korán.“

---

¹⁷¹ Zřejmě má srovnání ČR a Alžírsko

Do toho se jí samozřejmě nechce, protože je to čtení na dlouhou dobu a musíš se nad tím zamýšlet. Ale pokud ty si to přečteš, tak si to můžeš interpretovat ty sama a dát si ty věci do souvislostí. Oproti tomu, když srovnám situaci v České republice, Česko je hodně ateistická země, je tady hodně emancipovaných žen a lidé si nepomáhají navzájem. Nekoukají kolem sebe, jsou neohleduplní. Když to porovnáte s Alžírskem, tak tam jsou ty lidi otevřenější, milejší. Tady mě nikdo nepustil v těhotenství sednout v tramvaji a tak. Ale v Alžírsku jsme třeba ani nikdy nemusela stát frontu jako žena. Ten pohled tam na ženy a na rodinu je tradičnější. Lidi si tam více pomáhají. Volají si třeba každý týden s celou rodinou i se vzdálenějšími příbuznými a často se navštěvují. V Alžírsku máte třeba horší zdravotnictví, dopravu, školství. Je to celkově méně vyspělá země. Na druhou stranu tady mám vše, co potřebuji. Ten komfort a tak. Zatím se mi tady žije dobře, ale do budoucna bych se tam chtěla odstěhovat, aby moje dítě poznalo, co to ten islám je, aby to neposlouchalo od někoho, kdo volí SPD. Aby si moje dítě bylo jistý v tom, co dělá. Chci taky, aby se můj syn jednou šel učit do stejné mešity jako já. Aby věděl, co má dělat a jak se chovat, třeba když si pak najde ženu. A kdyby to byla třeba křesťanka, tak on bude vědět, že to vůbec nevádí, že je křesťanka, a může si ji úplně normálně vzít a ona nemusí konvertovat k islámu kvůli tomu, že je křesťanka. V tom náboženském slova smyslu bych chtěla, aby moje dítě vyrůstalo někde jinde než tady, tady je to takovej ten výsměch vůči islámu a náboženství obecně.“

3) Cítíte se šťastnější v otázkách ženských práv, mateřství a rodinného života?

„Já mám manžela a ten sňatek byl takový napůl domluvený a napůl jsem taky sama chtěla. Cítím se šťastná, ale zřejmě mám taky štěstí.“

4) Jak se podle Vás liší postavení ženy v nemuslimské domácnosti a Vaše postavení v rodinném a partnerském životě?

„Ženy, které si nechají vnutit submisivní vztah, si podle mě neváží sami sebe. Některým ženám to ale vyhovuje. Já neřeším nějak oddělené práce pro ženy a muže. Myslím, že náš vztah je takový liberální, rovnocenný. Je pravda, že muslimové v těch zemích za ženu zaplatí automaticky, tady v ČR se platí napůl. Někteří muslimové přijedou do ČR za tím účelem, aby si našli ženu odtud. Nebo si ji vyhlédnou třeba někde na dovolené. Pak dávají ženě najevo, že je služka a že nebudou doma nic dělat, ale já vím, jak to funguje v reálu. Jak se muslimové chovají, když jsou doma v Alžírsku. Je to hodně na domluvě a na tom, co všechno tomu chlapovi dovolíš. Arabové jsou v tomhle ohledu trochu vychytralí, někdo ty ženy potom zneužívá, ale u nich doma v Alžírsku by si to pak třeba nedovolili.“

5) Co si myslíte o polygamii?

„Myslím, že je to přežitek. Je to tradiční a velice konzervativní věc.“

6) Jak myslíte, že by se měla chovat žena muslimka v manželství?

„Myslím, že tady narážíte na tu větu, jak je tam „odor bohů“¹⁷² „mlat’te“, někteří muslimové tvrdí, že v Koránu stojí, že by měl muž mlátit ženu, ale to je nesprávná interpretace. Ta slova jsou v arabštině a mohou mít hodně významů, dá se to přeložit různě. Záleží na tom, kdo ten Korán čte a jak si jej vykládá. Hodně záleží prostě na člověku, který Korán čte. Když si ho přečte někdo, kdo je tyran, tak to tam v tom najde. Pro chlapa tyrana může být tohle popud k tomu, aby se tak k ženě choval, ale pro dobrého člověka ne. Ten si vezme z toho tu etickou část. Ty holky, co mají tady Araba doma, jsou takový submisivní a potřebují vedení, těm to vyhovuje. Ale spousta žen taky ví, že když to Arab myslí se ženou vážně, tak v první řadě zaopatří tu rodinu. Některé holky taky mají takovou představu, že je to větší chlap, protože jim třeba doma s ničím nepomůže a řekne jim, že to je ženská práce. Řeknou si: ‚Budu ženská v domácnosti a bude to fajn‘, ale když tohle to děláš deset let, tak už si říkáš, že je ten chlap línej a že tohle nechceš.“

7) Jaký máte postoj k nošení šátku? Případně proč jste se tak rozhodla?

„Já osobně necítím to, že bych šátek měla nosit. Manžel mě k tomu nenutí. Necítím povinnost nosit hidžáb. Ale možná časem, třeba do budoucna. Pro mě je to překážka kvůli kariéře, například při pracovních pohovorech. Cítím, že na trhu práce je to překážka. Nemám potřebu se nějak zahalovat, ale kdybych se tak rozhodla, tak mě asi nic neodradí.¹⁷³ Mám kamarádky muslimky, které si ten šátek vzaly, ale pak je odradila reakce okolí. Viděla jsem jednu třeba v aquaparku muslimku v hidžábu a měla na sobě i normální oblečení. Tu pak z toho aquaparku vyhostili. Někteří jsou zvyklí ze své země, že se chodí koupat, tak jak jsou i v šatech. Možná kdyby měla na sobě ty burkiny, tak by jí třeba nevyhostili. Ty pohledy těch lidí byly dost odsuzující a hrozné. Člověk na to zřejmě musí být psychicky odolný. Ale celkově se dá Korán vyložit různými způsoby. Muslim je ten, kdo si přečte Korán a musí si sám udělat obrázek, ne slepě poslouchat interpretace od někoho. Ti radikální muslimové jsou většinou nevzdělaní a negramotní, proto se to tak rozmáhá v těch rozvojových zemích, kde jim to častokrát někdo špatně předá se zlým úmyslem.“

---

¹⁷² Pozn.: není uvedené přesné arabské znění

¹⁷³ Pozoruji snahu integrovat se do našeho prostředí a liberálnější vztah k víře i názory.

Já myslím, že nošení šátku není v Koránu přímo zakotvené, je tam o tom jen taková zmínka, co se dá různě vyložit. Je to na každém. Já myslím, že je to svobodné rozhodnutí každé ženy. Často jde taky o tradici, a jak to mají třeba konkrétně v rodině. Když se podíváte na statistiky, tak zhruba 40 % muslimek se nezahaluje. Nejvíce se to řeší v Sadské Arábii a v Emirátech. V tomhle je Alžírsko, ale třeba celkově i severní Afrika liberálnější. Alláh nám přímo neříká, že musíme. Říká nám, že je to dobré, ale není to přímo v Koránu zakotveno. Přijde mi, že v ČR z toho mají lidé strach, protože o tom slýchají z televize jen samé špatné věci. Pro některé je pak muslim automaticky terorista. Ale ten Korán se dá vyložit mnoha způsoby a existují na to i přímo odborníci, co se tím zabývají třeba celý život, jak ten Korán interpretovat. Nikdo nemůže říct přesně, co tam je. To si musí každý přečíst sám, co tam je. Například taky spousta žen se začne zahalovat a nosit šátek jen kvůli chlapovi. Vzali si Araba a teď spolu žijí v ČR a snaží se kvůli němu být muslimky a zahalovat se. Ale v Koránu se přímo píše, že když na to žena není připravena a necítí to tak, tak by to dělat neměla. Měla by to udělat kvůli víře, a že to tak cítí od srdce, ne kvůli někomu. Ale tady česká společnost na to není ještě připravena. Tady když se žena zahalí, tak všichni koukaj, to je stejné jako když tady někdo přijde v plavkách do obchodu, tak taky budou všichni koukat. No a stejně je to v arabských zemích, když se žena nezahalí. Jedna moje známá má za manžela Tunisana a ten ji nutí se zahalovat. Je to podle tradice těch zemí. V Iráku, Íránu, Pákistánu jsou na to všichni zvyklý, nastavený tak, že když je žena odhalená, tak to v nich vzbuzuje neúctu, ty tradice jsou tam možná hodně zakořeněný. Není tam tolik turismu a nezahalená žena je pro ně pomalu jak nějaká lehká žena, co se prodává za peníze. Když se například v Pákistánu žena nezahalí, tak na ni všichni koukaj a mlaskaj. Dle Koránu je každá žena od nějakých 17 nebo 18 let zodpovědná sama za sebe a musí se zahalit. To, co uděláš podle mě, je na tvůj vlastní zodpovědnosti. Jsi za to zodpovědná u Alláha ty, ne nikdo jiný za tebe. Některé holky, když sem přijedou studovat, tak se prostě časem odhalí a zahalí se jenom na telefonát s rodiči. To už jsme taky zažila. To jsou ty, které jsou k tomu přinucené a nechtějí nebo nemají víru v boha. Můžu ti dát kontakt na ženu, co se zahaluje a je na mě dost zbožná, radikální.“

8) Jak jste dospěla k tomu, že je pro Vás islám nejlepší víra? Oproti třeba judaismu, křesťanství...

„O ostatní náboženství jsem se nikdy moc nezajímala. Já to přejala od otce, pak jsem se sama začala zajímat o islám a přečetla jsem si Korán.“

9) Pociťovala jste někdy vyloženě nenávist ze strany české společnosti kvůli víře?

„Ano, nesčetněkrát. Ale nejvíce na sociálních sítích. Osobně snad nikdy ne. Teda aspoň v okruhu lidí, kteří mě znají. Já nenosím šátek, takže to tak není znát, ale když jsem se jednou v práci zmínila o tom, že jsem muslimka, nebyl s tím žádný problém. Kde jsem ale tolik štěstí neměla, byl internet. Na sociálních sítích lidé píšou hrozné hejty, tam je ta zloba, nenávist a netolerance. V reálu je to lepší. Možná je to tím, že mě ti lidé znají osobně, tak mají jiný pohled na věc a na mě. V reálném životě jsem se do těchhle situací dostala taky, ale to byli spíše lidi, kteří byli hodně nevzdělaný. Že měli inteligenční kvocient evidentně malej. A mysleli si, že to, co si myslí nebo nechápou oni, je špatně.“

„Co se týče integrace, tak si myslím, že ta mladší generace, která sem přijede třeba studovat, tak se integruje dobře, protože třeba potká někoho na škole a tam vždycky najdeš alespoň někoho, kdo se s tebou bude bavit. Asi nechodí nikam po diskotékách, když věří v boha a má tu víru v sobě. Ale půjde třeba někam s kamarádkama na kafe. Ale žena, která se sem odstěhuje s manželem třeba už v pozdějším věku, třeba kvůli manželově práci, tu chápu, že ta se může tady cítit dost blbě. Pro muslimku je život tady velkej rozdíl, nemůže dělat tolik věcí, na co je třeba zvyklá tam u nich. Není tu tolik příležitostí pro ženy žít odděleně. Ale tady se to taky dá, chodila jsme s holkama muslimkama normálně do páry a do sauny pro ženský. Ale taky si myslím, že tady to není úplně potřeba, je to sice hezký, že si každý žije po svém, ale když ta žena přijede sem a chce tady žít, tak se musí nějakým způsobem poddat tomuto stylu života. Ne úplně na úkor náboženství nebo tak, ale to, co ti dává ten Korán, je cesta, kterou by ses měla dát. Je tam třeba spousta způsobů, abys vycházela s lidma, a nikde se tam nepíše, že by žena musela žít odděleně. Když je žena oblečená, cudná, zahalená, tak jak by měla být, aby se cítila dobře, a nijak se neukazuje, tak není potřeba ohlížet se na to, jestli je tady chlap nebo ne.“